

EESTI PÄEVA- LEHT

ESTNISK DAGBLADET

Kolmapäeval, 29. jaan. 1975

Nr. 8 (3997)

17. aastakäik

Topeltriikkondsus ja EPL küsimus jälle riigipäevale

Riigipäeva esildiste seas, mis esitati uuele riigipäevale, esinevad järjekordselt balleti tootlaskondade küsimus ning Eesti Päevalehe pressitoetus. EPL osas nõuab Per Ahlmark (fp) juba kolmandat korda, et riigipäev valitsuselt nõuaks selliste juhendite andmist Pressitödsnämndile, et viimane lõpetaks eestlaste ajalehe diskrimineerimise. Topeltkodakondsuse küsimuses nõuab valitsuse abi olukorra likvideerimiseks Kurt Söderström (m) j.t.

Per Ahlmark (fp) oma esildises kordab tõsiselt, et EPL vastab kõigile pressitootlaskondadele, kuid ei ole toetust sellegipoolest saanud. Ajaleht ilmub mitte rootsi, vaid eesti keeles. Ahlmark, vaadeldes Pressitödsnämndi motiveeringuid tagasilükkamisel aastatel 1971–1974, konstateerib, et 1971–1973

ühteldi, et leht ei ole ei päevajakirjanduse tüübilt ega oma teiselise ajalehe raskusi konkurentsi mõttes. 1974 aastal

ühteldakse aga ainult, et lehel ei ole konkurentsi mõne teise päevalehe poolt, kusjuures va-

Järg lk. 8

Per Ahlmark (fp) nõuab juba kolmandat korda riigipäeval EPL tootlaskondade lahendamist.

Küsimus eestlastele: Kuidas tunnete end rootsi ühiskonnas?

Svenska Dagbladet avaldas möödunud nädalal intervjuudesarja eestlastega. Ajalehe kaastööline Monica Anrep-Nordin, kelle enda aadli päritoluga suguvõsa pärineb Valgamaa Sooru mõisast, olles Rootsi kanda kinnitanud juba 17-ndal sajandil, on vestelnud eestlastega paarõhku asetades sotsioloogilisele ja inimlikule olukorrale pärast eesti rahvusgruppi 30-aastasest viibimist siin maal.

Monica Anrep Nordin intervjuuris esimesena 19. jaanuaril Eesti Päevalehe peatoimetaja Juhana Kokla eestlaste üldisest kohanemisest, küsides kuidas on olnud eestlaste kohanemise ja kas nende elus võõrsile sattumine on toonud kaasa revolutsiooni nende elus. Ta on saanud vastuseks, et eestlased on täielikult kohanevad, tunnevad end hästi, kuid peavad end ka rootsi kodanikeks. Paljud lühikesid kodumaale tagasi, kui see saaks vabaks. Kui eestlased 30 a. eest saabunud, puudus Rootsil praegune "sisserändajate"

aparatuur, eestlastel tuli omal algatusel õppida keelt töökohadele minnes ja kohaneda samuti omal käel. Neil tuli ka omal algatusel üles ehitada oma kultuurielu: koolid, kirjastused, kirik, organisatsioonid. Ka oma ajalehti hakati välja andma ja nendest ilmub EPL praegu kaks korda nädalas ilma riigi pressitoetusega, kuigi lehel on oluline ühiskondlik funktsioon täita. Toetuse puudumine teeb ajalehe kalliks, mis on eriti pensionäridele tunduv koorem.

Intervjuu oli paigutatud üle 8 veeru, 2-veeruse pildiga.

Teine Monica Anrep-Nordini intervjuu oli tehtud kahe noorema põlvkonna esindajaga: 12-aastasena Rootsi saabunud Tili Andersoniga, kes on abielus eestlasega ja on kasvatajaks eesti lasteaias ning Tarmo Sepaga, kes on sündinud Rootsis, peab end sellegipoolest eestlasena ja on aktiivne selline, m.h. reporterina Eesti Päevalehes.

Tili Anderson on rõhutanud, et ta peab suureks väärtuseks kaksikultuurilisust ja selles vaimus on tema perekond kasvatanud ka lapsi. Temal ja tsiviilinsenerist abikaasal Enn

Järg lk. 8

Välismaalastele kommunaalne HÄÄLEÕIGUS

Kommunaalse hääleõiguse uurimus sisserändajatele esitas valitsusele ettepaneku, et kõik välismaalased, kes on elanud üle kolme aasta Rootsis, saavad omavalitsuse valimistel hääleõiguse juba järgmistele valimistele ajal. Ühtlasi on võimalik nendel ka kandideerida omavalitsusvalimistel. Mitterootsi kodanikud saavad ühtlasi hääleõiguse ka kirikuvalimistel, kus eelduseks on ainult, et nad kuuluvad vastava koguduse liikmeskonda. Rootsis on praegu 390 000 välismaalast. Ei ole aga teada, kui suur osa nendest vastavad 3-aasta-reeglile.

Kuna sisserändajate poliitiline kaal vastava seaduse kehtestamisel väga paljudes omavalitsustes silmapaistvalt suureneb, võib eeldada, et reform aitab kaasa senisest suuremal määral vähemuste vajaduste arvestamisele omavalitsustes.

Statistika Keskbüroo andmetel on nende kümne omavalit-

susühiku hulgas, kes on enim välismaalasi järgmised kummuunid: Olofström 18,9 protsenti, Surahammar 18,5 Hallstammar 15,6, Värmdö 15, Upplands-Väsby 14,7, Skinnarö 14,1, Botkyrka 13,7, Södertälje 13,3, Oxelösund 12,1, Nacka 12 protsenti.

Nendes kummuunides on eriti rohkesti soomlast.

Kultuuriauhind GÖTEBORGI KOORIDELE

Rootsi Eestlaste Esinduse Kultuuriauhinna 1975. aastal saavad Göteborgi Eesti Naiskoor ja Göteborgi Eesti Meeskoor. Auhiinna-ühüri tegi vastava otsuse reedel, 24. jaanuaril. Auhind antakse üle erialakomitee Stockholmis laupäeval, 8. märtsil.

Tänavune Kultuuriauhind pidi vastavalt statuudile m. n. n. teenete eest seltskondlikult kultuurilises tegevuses. Zhüri, kuhu kuuluvad Aarne Vöting Esinduse, Jussi Romot teatri, Johannes Kant lauljaskonna ja Juhana Kokla ajakirjanduse esindajana ning Kultuuriauhinna alaline sekretär Arvi

Moor, leidis üksmeelselt, et Göteborgi eesti laulukooride panus nii kehatikus kultuurilises kui ka kogu eestlaskonna kultuurilises eneseteadatuseks on olnud pidev, intensiivne ja väärilise tasemega.

Auhind otustati määrata kummallegi koorile poolitatult võrdsetes osades.

Intervjuueritunud noored: Epp Lohk—Sundström ja Tarmo Sepp.

EPL

Kolmapäeval, 29. jaan. 1975

CIA & KGB

USA ajakirjandus on pärast Watergate afääri päevakorralt kadumist koos president Nixon'i lahkumisega, saanud uue "kondi" püümiseks n.n. "CIA-afääri" näol. Atakk on intensiivne ja "paljastajaina" on rakendatud endisi keskkloori ametnikke, kes massimeedias ja eriaamatuks oma süüdistustest või lihtsalt rahaahnnusest, sest ka oma endise leiva saamiseks võib tänapäeva maailmas raha teenida. CIA skalbi jahil on kogu USA vaimus ja see on valmis häid tunnistajaid kinni maksma.

Olukord on faktiliselt koollepanu Rootsi avalikkuse tähelepanu pikka aega köitnud IB-afääri, mille kutsusid esile vasakäärmuslikud ajakirjanikud FIB/Kultuuriforsit ilmunud artiklitega ja ühe asjaosalise raamatuga, millest selgus, et autorid lihtsalt pikemat aega teostasid luure rootsi riigikaitsele luureparadi vastu.

Vasakäärmuslikud elemendid olid Rootsis, samuti kui nüüd USA-s, vihased ja vapustatud esijoonel selle pärast, et kommunistlikke ja vasakäärmuslikke kateegoreisatsioonid kui ka nende tegelasi hoitakse n.ü. "silma all", kuna demokraatlik riigivõim ei pea võimalikuks, et just need elemendid teatud hetkel võiksid muutuda ohtlikeks riigis kehtivale korrale.

Rootsis oli valitsusvõimul palju tegemist meetodil laimamisega, kuidas massimeedias hüsteerikast juba saada, kuid lõppudelõpuks julgelt asjaosalised kohtu alla spionaazhis ja kuigi see menetlus tekitas tohtu valukarjuse kommunistlikul poolel, kes leidis, et tegemist on "sonavabaduse lämmatamisega", siis omelt vaibbas massipõhiohuks ja ruumi jäi arutustele, kus lõpeb zhurnalistik ja kus algab riigivastane spionaazh.

USA-s on president Ford, heliks tehtud oma eelkäija kurvast saatusest, rutanud appi kerkivale opinioonile ja moodustanud erikomisjoni USA riikliku luureorgani tegevuse uurimiseks, et alla kriipsutada enda suuremat demokraatlikust võrreldes teiste presidentidega minevikus. Kogu asi on aga, nagu oodata võis, kangesti meeldima hakanud Kremile, kes teatavasti juba aastate jooksul on oma mõttekaaslaste kaudu käänas suutnud just

ameerika CIA-t hoida peksupoisi positsioonis massimeedias, samal ajal kui N. Liidu enda kurikulus KGB on selle kriitika varjus elanud valkselt ja märksa harvemini puudutult. Isegi skandaalid, kus N. Liidu Londoni saatkonnast sada ametnikku maalt välja saadeti Briti võimude poolt KGB-agentidena, ei ole suutnud erilisel KGB-d kompromiteerida, kes rahuga on allveelaevade kaudu saatnud liirimaale ja Inglismaale uusi agente ja IRA-meestele pomme süütute kodanike terroriseerimiseks.

Barronsi ulatuslik ülevaade N. Liidu KGB-st täpse agentide nimestikuga ei ole isegi vältinud "registreeritud KGB-meeste" ja spioonide vastuvõtmist uutes maades diplomaatidena, spordi- ja kaubandusesindajatenä. Alles ääri juhtisid Rootsi ajalehed tähelepanu vene kunstnikule, kes kuningat saadeti maailma Moskvas ja kes Barronsi raamatu järele kuulub KGB-informatorite hulka just juhtivate riigimeeste miljöö osas, millisesse ta kunstiga kergesti pääseb. Et asjata midagi korra ära oli, kriipsutas alla skandaali, kus üks soomlasest suhtleja oli kohtamises kuningaga lubanud korraldada väärtusliku ikooni vastu (mida tavalliselt inimesel ei lubata N. Liidust välja viia).

N. Liidu teadeteagentuur asus USA CIA-jahti kiiresti ära kasutama, juhtides tähelepanu, et USA-l ja lääneriikidel ei ole mingit õigust Euroopa julgeolekukonverentsil nõuda suuremaid vabadusi ja inimõigusi N. Liidus ning kontakte ja ideedevahetamist üle piiride, kui kõigile selge on, et "põhiliselt inimõigusi on mõnitatud n.n. vaba maailma juhtivas riigis". TASS ei varja rõõmu, et lääs on N. Liidule järjekordselt kätte mänginud vaheda ideelise relva, eriti kus just ameeriklased on olnud kõige suuremad N. Liidu opositsiooni toetajad ja vähemusgruppidele (näit. juudid) vabaduste nõudjad.

Ka N. Liidu ajakirjandus on rutanud kirjutisi tooma, kus tuuakse andmeid CIA vastu tõstetud süüdistustest ameeriklaste endi allikate järgi. Eriti tõstetakse välja teadet, et CIA-l on võimalus moodsa elektroonika abiga jälgida iga kodaniku tegevust tema kodus. Muidugi ei piiksutagi, et N. Liidus on kodanike kontrollimise ammuse rutiniiks ja totaalseks kasutuseks nii tohtu arvu nukide kui ka areneva elektrooniliste aparatuuride abiga, mida lääs nii lahkelt viimasel ajal N. Liidule annab. Elektroonika kujuneb tollitaarsetes riikides kahtlemata kõige efektiivsemaks kodanike jälitamisvahendiks hällist huanai.

Kui ka läänemaailmas ikka ja jälle püütakse võrdmärke seada ameerika CIA, rootsi IB ja SÄ-PO, inglase IS, saksa BND ning venelaste KGB-GRU ja idariikide vastavate asutuste vahels, siis ometi on vahe tohtu. Demokraatias on vastu luure hädavaajalik eeskätt demokraatia kui sellise olemasolu kindlustamiseks ja kodanike vabaduste kaitsmiseks tollitaarsete kuktamisplaanide vastu, kuna diktatuurides on

Atlandiiliidu nõupidamise lõpul moodunud aasta detsembris avaldatud kommunikatsioon ütelid muu seas, et kava kohaselt kuni 1978. aastani on ette nähtud liidu liikmesriikide sõjajõudude osaline suurendamine, millega käib kaasas nende ulatuslik moderniseerimine. Milles moderniseerimine tegelikult seisab, selle kohta ütelid lühidalt, et mõeldud on tähtsamate väeliikide varustamine ülmoodustate abinõudega elektrooniliseks sõjapidamiseks.

Otsides vastust küsimusele, millised need abinõud võiksid olla, on loomulikult vaja vaadelda sõjatehnika arengut viimastel aastatel. Võrdlemisel head võimalust selleks pakuvad Ühendriikide kongressi mitmesugustes komisjonides toimunud ülekulamisest seoses riigikaitse eelarveliste kuteide arutamise. Ameerika ajakirjanikud Robert Skole ja Paul Dickson on kogunud kõik senised avaldused Pentagonil ja rohketele tunnistajatele kongressi ülekulamistel. Materjal on toodud raamatus "Automatiseeritud lahinguvõim", mis vahepeal ilmus ka rootsi keeles kirjastuse Askild & Kärnekull väljaandl.

Sisuliselt on peamiselt tegemist tsitaatide koguga, mis annab võrdlemisel üksikasjalise ülevaate ameerika sõjatehnika arengust ja rakendamisest lahinguväljal. USA on kulutanud miljardid summasid oma konventsionaalsete sõjajõudude moderniseerimiseks, ilma et sellest avalikkuses oleks olnud kuigi palju juhtu. Katsed on suuremalt jaolt toimunud Vietnamis ajal, mil ameerika väed sealset sõjategevusest osa võtsid. Kogemusi on hiljem täiendatud lahingulisel väljapeel kodumaal. Nõnda on korjamaal loodud omaette arsenal elektrooniliseks sõjapidamiseks. Sõja kuuluvad sensorid vaenelase liikumise registreerimiseks maastikul, kiikereidiks õieks nägemiseks, detektorid inimolendite avastamiseks, pommid laserkiirte juhtimisel jne.

Sensorid on komplitseeritud aparatuurid, varustatud väga tundlike kuulamisemademetega ja väikesed raadiosaatjaga. Ta annab informatsiooni nii läheneva vaenelase hulga kui transpordivahendite

Eestlanna käsitööedu

Ajakirja "Femina" võistlusel "Ilusast jaälgilgust" tuli esimese viie hulka Uppsalas-estlanna Inga Thomasson, kes võistlusele oli saatnud oma jaälgilgust valmistatud beegeldatud illedest lühikeid seltsilise jakkese.

See aratas niivõrd tähelepanu, et jakk tuleb esitamisele ka Koppenhaagenis toimuvale rakenduskunstis näitusel. Inga Thomasson on varem teinud illustatsioonid teaduslikele töödele botaanika alal.

see rahva kontrollimiseks ja ikestamiseks totaalseks ulatuses.

Kui lugeda KGB meistriteost "GULAG-arihpealaagist" N. Liidu sisemuses Sozhnenitsoni paljastusromaanis, siis ei ole USA-l ega ühelgi demokraatlikud midagi nii "võimsat" vastu panna. Ka globaalses välislistevuses, kus suurriikide luured lä ä James Bond vahest kokku pörkavad, ei ole USA, Suur-Britannia j.t. suutnud ligihädastki agentidevõrku organiseerida. Mõistlikult mõtlejad USA-s peaksid esijoonel mõtlema maailma praegusele olukorrale, kus tänu venelastele ka diplomaatilis on muutunud luuretegevuseks.

KLA

VÄLISKOMMENTAAR
Sõjatehnika areng

ja relvaliikide kohta. Kõik andmed lähevad daatoris, kust nad raadio kaudu kohe edasi saadetakse oma kaitsepositsiooni tutejuhtu. Nõnda osutub võimalikuks, et kaitstja on vastulöögiis valmis juba enne vaenelase kallale tungi algust ja võib edus kindel olla. Aga sensorid on ainult üheks osaks elektroonilisel lahinguväljal. Neile lisandub terve sari muud olmoosid abinõusid, mis on tasapisi teoks saanud samal ajal, mil poliitilike ja avalikkuse peamine tähelepanu on olnud suunatud strateegiliste tuumaravadele.

Konventsionaalsete sõjajõudude arsenal on viimastel aastatel täiendunud tehniliselt viimistletud abinõudega. Kiikereidiks õieks nägemiseks täidavad nüüd oma ülesannet ka ilma infrapunase valguse. Täiesti uued on keemilised detektorid, mis reageerivad inimeste lõhnale ja seega paljastajastpaljastavad nende asukohta ja liikumist. Edasi leidub nüüd miniatuuriline, mis reageerivad ainult teatud raskustele, lastes näiteks läbi suure veoauto, kuid lõhkekes inimese jala all. Värske maks uutseks on laserkiirtega juhtitavad pommid, mis alati tabavad kindlasti oma märki. Neile lisanduvad pommid, mis sisaldavad lahja nooletaolisi kiirte ja sedaviisi katavad väga suurt maa-ala.

Sõjatehnika ülmoodustate abinõude ühisomaduses on pealegi, et neid pole kerge avastada. Sensorid võivad väljapandud saada ka lennukitelt ja helikopteritelt. Vaenlane ei saa neld kahjutuks teha, sest siis õhkivad nad ise. Kiikereidiks ilma infrapunase kiirte pole üldse võimalik avastada. Sensorite raadiosaatjaid ei saa segada, ilma et sellega ühtlasi avastatakse vaenuline kallale tungikava. Kõike kokku võttes on selge, et sõjatehnika moodne areng teenib eeskätt kaitsevahingute soodustamist kallale tungija vastu. Kuigi ameerika väejuhatas alustas elektroonilise sõjapidamise uurimist aastaid varem, sai asi avalikkusele mõnevõrra teatavaks alles 1970. aastal. Siitpeale algasid ka vastavad ülekulamisest

gressi mitmesugustes komisjonides.

Kongress pole tänaseni veel võtnud seisukohta USA sõjatehnika käimasolevas arengus. Nähtavasti pole tema vahelegamist ka oodata. USA liitlased Euroopas võivad järelikult saada kasu tema saavutatud elektroonilise sõjapidamise alal võimaliku ühise vaenelase vastu.

A. K.

T. Nõmmik
Raiduri
asemele

TORONTO (EPL) — Kuna Jakobi koguduse õpetaja August Raidur on valitud Stockholm koguduse õpetajaks, valis Jakobi kogudus omale uueks õpetajaks täiskogu koosolekul noore õpetaja Tõnu Nõmmiku, kes varem oli Lõuna-Ameerikas.

Ta asub kogudust teenima aprillis, olles praegu veel seotud Thunder Bay, Sudbury ja Sault Ste. Marie koguduste teenimisega.

A. Raidur jutustab esimest korda Stockholm peapiiskoplikus koguduses 9. veebruaril.

Peapiiskop
12 a. vangi

JERUSALEM — Jerusalemmas mõisteti 12. aastaks vangi kreeka-katoliiku peapiiskop Hilarion Capucci relvade smugeldamise eest Israellis asuvatele araabia partisaanidele.

Israael on Püha Maa häbi, ütles ta oma kaitsekohtas. "Jeesus tähendab armastust, juudid on rõõvil. Mina käin Siin jälgedes ja teenin Püha Maad, mille nimi on Palestiina", lausub ta.

Kirik kindlustamas
vaimulike pealekasvu

Eesti Ev. Luteri Kiriku konsistoriumi uue-aasta-informatsiooni selgub, et praegu teenib eestlast 66 kogudust kokku 44 õpetajat. Kirik jaguneb seitsmeks praostkonda. See ei ole mitte kirikuvärs, vaid tegelikult nõd kirik, kus toimuvad jumalateenistused, laste ja noorte juhtimine usu rajale, haigete ja ahvajakajate hooldamine, ristimised, laulatused, matmised, pühitsemised ja tegevus ühenduses koguduseliikmetele korraldatavate ühenduste vahel. Kirik on abiks üle tuhande aktiivse koguduse liikme. Seda paljudesse maaedesse ja kontinentidele ulatuvat kirikut juhib peapiiskop ja konsistorium.

Nagu selgub, on sammud õpetajaskonnale järelekasvu muretmiseks kandmas viija: Euroopas õpib praegu kolm õlloplast, et astuda kiriku teenistusse. Õpetajate ettevalmistamise ja töөлärakendmise fond on neid vajalikul määral toetamas tänu ametutele kogudustel ja üksikisikult. Kanada praostkond teotab oma õpilajad otseselt. Üks õpetaja asub Buenos Aireses ja üks on alustamas õpinguid Austraalias mõel-des.

Stockholmi peapiiskoplikus koguduses õpetaja koht on täidetud. Õpetaja August Raiduri kodumaine staas loob ühtlasi soodsa eelduse kiriku palgi vahendamiseks kandidaatidele. Praegu on proovialast Thomas Vaga. Samuti

õpib Uno Saag Stockholmis sooritades ka praktilisi ülesandeid. Õpetaja Oskar Puhmi juures lõpetab prooviaastat Udo Petersoo. Konsistoriumi eksamite läbiviimine on tehtud ülesandeks praost Karl Raudsepale. Katse sooritamise järelle orderiirb peapiiskopile volitus Kanada praost kandidaadil EELK õpetajaks.

Elavnenimist on määrgata ka Rootsi praostkonnas. Mõned vakanikud õpetajate kohad tulevad täitmisel sel aastal. Kogudused korraldavad endid ka administratiivset. Viimast põhjustab Rootsi riigilt saadav toetus, mida makstakse otse kogudustele. Summa ei kata vajadusi. Seda ei taotseti riigivõim soovides ainult tõhustada olemasolevat tegevust.

Peapiiskopi ametireisid teevad nähtavaks EELK hõlmava tegeikkuse. Kevald on ette nähtud Hollandi ja Belgia eestlaste külastamine. Suvel on kavas osavõtt Ameerika Läänearanniku Eesti Püevadest San Francisco lähisel. Vile kohaliku koguduse külastamine on ette nähtud, samuti koosolek õpetajate ja koguduste esindajatega. Aasta lõppuolele tohtub Kirilute Maailma Nõukogu peassambles Nairobis, Kenias (Aafrikas), kus EELK esindajatel on kaks kohta.

Kokkuvõttel on võid konstateerida, et elulisel ja edasivõlvad jõud moodustavad ülekaaluka osa Eesti Evangeeliumi Luteri Usu Kiriku elus.

EESTI PÄEVALEHT

Eestiska Dagbladet
Peatoimetaja Juhon Kokla
Vastutav väljaandja
(ansv. utg.)
Arvi Moor

Toimetus ja talitus:
EESTI MAJAS Stockholmis:
Wallingatan 32, 1 tr.
Postiaadress: Box 667
101 29 Stockholm i
Telefon 21 84 46

Toimetaja Eeskiltnusa Juri Aus
Andr. Eesti Päevaleht, Box 120,
S31 02 Eeskiltnusa, tel. 016/74 77 72
Tellimispostigro nr. 35 67 70-0
Kulutusarvete postigro 60 59 00-0
Eesti Päevaleht Förlags AB,
Stockholm

Tellimishinnad:

Aasta kr. 187:—
Termin (4 kuud) kr. 68:—
Kuu kr. 18:—

Väljaandja EESTI PÄEVALEHT
FÖRLAGS AB
Trükikja: Eeskiltnusa-Kurtnesa
Tryckeri AB Eeskiltnusa 1975

Kuidas läti küttide polgud punaseks läksid

23. jaanuari Eesti Päevalehes ilmunud läti ajaloolase, fil. dr. Uldis Germanise, läti kütipolke käsitlevat uurimust tutvustavas kirjutises (Roostis doktoriuurimus läti kütipolke kohta) ei olnud juttu sellest kuidas need alul patriootlikest vabatahtlikest koosnenud üksused bolsheviseerusid. Alljärgnevalt püütakse sellest anda ülevaade niivõrd kui seda komplitseeritud protsess võimaldab.

Läti kütipataljonid asutati Vene Duma kahe läti saadiku J. Goldmani ja J. Zallitise eestvõttel. Esimene neist esitas 28.5. 1915 palve Vene sõjajõudude ülemjuhatajale suurvürst Nikolaj Nikolaevitšile, mis s.a. 19.7. resulteeruski looderinde ülemä käsus läti vabatahtlike pataljoni asutamiseks.

Nii asja algatajate kui vastava üleskute peale kokkuvõetud meeste siht oli patriootiline, nii palju kui tõejuhuks ei olnud sak-savastane meeleolu. Peale oma kodumaa kaitses tõhusamalt loode-nende üksuste panusest tule-nevat ka poliitilisi soodustusi, eeskätt autonoomiat lätlaste poolt asutatud aladele.

Kuigi läti sotsialistid kütipatal-jonide asutamise vastu agitatsio-nid ei suutnud seeläbi ei vabatahtlike kokkuvõtte püüdnud, ega ka meeste võitlusindul vähendada. Läti kütipataljonid said oma võit-lusvalmu poolest kiirelt laialt tun-tuks. Nende väeasade moraal püsis kõrgena kogu 1916. a. kuigi juba selle aasta suveks olid sotsialistid suutnud luua oma väikesed raku-kesed ühte vahepeal polguks im-formeeritud rindetuksuse, eriti aga Tartus asunud läti küttide re-servpolku.

Suuremaid tulemusi hakkas sotsialistide kihutustöö siiski andma peale aastavahetuse toimunud nn. "joululahingud". Suurte kaotuste mõjulust hakkasid küttid endalt küsima mis nad oma väikesed o-ma saavutused. Poliitilistest mõn-dustest riigivallitsuse poolt polnud midagi kuulda, samuti ei toimunud mingil nihaoleval viisil vastavate sõjaliste esitamisest vabatahtlikke liikumise taga seisevate poliitiliste ringkondade poolt. Need asjaolud löid soodsat pinna sotsialistlikele kihutustööle.

Asja nii olles otsustas erakordselt tähtsaks läti sotsialistide tol-leagne poliitiline konstellatsioon. Sinna läti vanimasse, suurimasse ja tol ajal öieti ammuksse poliitilis-ese erakonda kuulunud nii vähe-maale kui ka enamalase kuma partei peamiseks püüdeks oli killunemise ära hoidmine. Niiisuguse püüde tu-lumuseks oli, et 1906.a. Vene sot-sialistliku parteiga ühinenud läti autonoomse territoriaalse orga-nisatsioonil oli 2600 liiget, samal ajal kui vene enamalaste arv tol ajal ei ületanud 300-400 ja vähemalaste oma 600-700.

Hoolimata nn. ühtsuse põhimõtte ümest hüvast, sai just sellest rangelt kinnipidamine läti sot-sialistide demokraatide saatuslikuks. Paradoksaalselt toimus see tsaa-rivõim poliitilise poliitise kaasabi. Ohtrana oli nimelt vähe aega enne Brüsselis 1914.a. jaanuaris peetud Läti sotsialistliku partei IV kon-

gressi vangistanud suurema hulga liikmeid erakonna sellest tilvast, kes enamlikku suunda vastustasid. Seeläbi tekkis Leninile, kes Brüs-selis isiklikult kohal oli, võimalus partei Keskkomitee valimistel läbi viia ainuüksi enamlikud kandi-daadid. Tõeliseks saatuse loo-riinaks seejuures oli veel, et valimi-ne otsustati ühehäälelise enamu-sega, mille andis hiljem Ohtrana agendiks osutunud delegaat, kes pealegi sel viisil hääletas saadud instruksioonide kohaselt.

Läti sotsialistide ühtluse hoid-mise traditsioon oli siiski sedavõrd tugev, et demokraatlikult hääle-tatud liikmed ka peale seda sünd-must enamalaste juhtimisel tegut-sevasse parteisse kuni 1918.a. su-veni edasi jäid. See asjaolu andis sotsialistidele läti tookordseis olu-des määratu poliitilise jõu, mis peale seda kui veebruarirevolu-tsioon kõik värvavad poliitiliseks ki-hutustööks avas, täie jõuga läti kütipolkudele kaela langes.

Tulemuse üle ei ole siis palju imestada, sedaanam, et läti ko-danlikud erakonnad alles peale veebruarirevolutsiooni tekkima hakkasid ja nende mõjuvõim esialgu üldiselt tähtsusetuks osutus. Veegil tilatavama aga ehk on kaa-saegsele generatsioonile, kes läti rahvustul on alati kogunud palju intensiivsemana eestlaste omast, et see veel 1917.a. nii nõrgaks osu-tus. Ühest dr. Germanise uurimuse joonelusest märkusest võib leida kogu sellise tsitaadi kuu läti rahvustunde õhutamise eesmärgil Läti põllumeeste ajalehes "Li-dums" hüütakse: "— vaadakek eestlasi, need on rahvuslased..."

Kuigi ütels, nagu tähendatud, tingitud oli läti rahvustunde õhu-tamise püüdest, võis ajal ka tera-ke tött taga olla. Kõige selgemini ilmneb see võib olla eesti ja läti töölkonna erinevas suhtumises Venemaalise evakueerimise küsi-muses. Kuigi olukorrad, milles need aktsioonid toimusid võrde-misi tugevalt üksteisest erinevad, sõjaringide lähiduse tõttu Riiale, on ikkagi faktiks see, et Riia töolistest umbes 8000 koos 300 ettevõttega Vene sisemaalise evakueerimise. Koo-s Kuramaalt sakslaste eest juba va-rem Venemaalise põgenenute ja sinna siirdunud läti harilikestega elasid siin umbes 75000, ehk um-bes pool tolleaegsest lätlaste ko-guarvust väljajaspool kodumaal piri. Eestis läks see siiski teatavasti teistki kuu eesti töölkonnad ei soo-vimud Venemaalise minna ning see-pärast enamalaste käsku küttiste evakueerimiseks energiliselt ja väga tulemusrikkalt saboteeris.

Nii läti kütipataljonidesse puu-tub, siis ilmneb seal võrreldes Eesti sõjaväga oluline erinevus selles, et läti ohvitserkond, eriti aga selle vanem osa ei olnud rah-vuslik. Dr. Germanise käsitusel selgub, et kuigi vastavas käsus kütipolkudes olid lubatud lätlakeel-sed käsklused ja asjaajamine, ei tehtud seal mingit katset selle mõõduka kasutamiseks. Vane-mad ohvitserid olid pealegi oma-vahel ka teenistuses vabal ajal kõnenud vene keelt, lugenud vene ajalehti ning mitmed neist osanud läti keelt üpris halvasti. Ja kuigi

nooremate ohvitseride hulgas lei-dus rahvuslikult mõtlejaid, ei teh-d kütipolkudes kogu nende te-gutsemise jooksul mingisugust rahvuslikku selgitustööd.

Lisaks kõigile neile asjaoludele mõjus kütipolkude bolshevistikuks muutumisel kahtlematult mõjuvalt kaasa ka laiemate rahvahulkade meeleolu. Liivimaa okupeerimata läti osades said Vene Asutava Kogu valimistel enamalased tervelt 72 prots. Ärantud häälest, mis üt-leb õige palju kui meelde tulebada, et see Eestis samal ajal oli 40 prots., mis pealegi seejärel kiirelt kahanema hakkas.

Mis enamalased Läts niivõrd po-pulaarseks tegi oli tõenäoselt nen-de lubadus autonoomia andmiseks. Lööduv uskumatu poliitilise pime-dusega keeldus Kereniski valitsus kuni lõpuni kindlustamast seda kogu lätlaste poolt asutatud alale, kuigi Ajutine Valtus 1917.a. juunis omavalitsuse andis Liivimaa läti osale. Nähtavasti oldi nõus seda laiendama ka Kuramaale, mis oli ainult teoreetiline küsimus kuu maa oli sakslaste käes, aga keel-duti kangekaelselt Latgallia liit-misest. Võib kujutleda nii suuri ohvreid kandnud lätlaste enese-tumnet olukorras, kus hoopis taga-sihoidlikumalt sõjarskusi känd-nud eestlastele omavalitsus kogu nende asumisalal oli kätte antud juba aprillis.

Mis enamalaste suuresti hõbu-as küttrigementide poliitilise juhtimise enda kätte saamist oli ka mõnede väljajapaistvate läti ohvit-seride ebaõnnestunud poliitika. Neist osustavamaks kujunes kindralstaabi kapteni V. Ozolsi tegevus, kes 1917.a. aprillist augu-stini oli läti kütipolku "Täidesa-ava Komitee esimeheks. Mainitud ajavahemikul nimelt toimuski nende üksuste peamine bolshevi-seerimine. Üldiselt tunnustatud andeka sõjamehena, kes alates 1916.a. veebruarist oli läti kütipol-kude 2. brigaadi staabiülema, taotles kapten Ozols koostööd enamalaste seni kui ta lõpuks isegi aru sai, et sellest oldi ainult viimased kasu saanud. Kapten Ozols osutus hiljem selkijale kal-duvustega inimiseks. Vabadussõ-jas võitis ta ahi Eesti ja siis Läti Vabariigi vägede koosseisus, sir-dus seejärel aga poliitilise tege-vusala, mille tulemuseks oli, et ta peale 1934.a. riigipöörde Läti pa-gendati. Järgnevalt võitis ta osa Hispaania kodusõjast Rahvusva-helise brigaadi koosseisus ning astus 2. maailmasõja ajal N. Liidu vastuluure teenistusse. See võ-maldis talle peale sõda oma oku-peeritud kodumaale tagasi pöörduda kus ta varsti suri. Selliseid paendilike ohvitseride leidus läti kütipolkudes teisigi, nende hulgas muidugi ka Dr. Germanise uurimise peeskuju — polkovnik Vacietis.

Eelnevalt on juttu olnud peami-selt läti kütipolkude bolshevisee-rimise tagapõhjast. Nii huvitav kui see ka poleks, puudub igasugune võimalus siinlokal katsuda loetle-da sündmusi, mis selle protsessi jooksul aset leidsid. Kuigi ajava-hemik on lühike, oli see vastu ülla-tusist, nii et kes nende vastu huvi tunneb peab paratamatult kõnea-lust raamatut lugema.

E. Uustalu

Ingerlaste talipäev

JÖNKÖPING (EPL) — Inger-laste talvepärvad korraldati 4-5 jaanuarini Jönköpingis koos jumala-teenistuse ja kultuuriliste üritus-tega. Soomest oli küllaliksks praost Eelbo Ylonen, vilmane Narva soome Piha Mihkli koguduse õpe-taja.

Ta arreteeriti venelaste tulekul a. 1940 ja vahetati välja soomlas-tega — sõjavangidevahetamiseisel kärgniseel saatma.

Praost Ylonen tegi ka viisid eesti ev. lut. kiriku peapiskop K. Veemile.

1 000 uue-aasta pidudel

TORONTO (EPL) — Umbes 1000 eestlast võtsid vastu uut aast-torontos eestlastele korralda-tud pidudel, neist 300 Eesti Majas, 200 EKL haitli jne.

Traditsiooni kohaselt toimus 1. jaanuaril vastuvõtt E.V. aupa-konul Ilmar Heinsoo juures, kuhu läti organisatsioonide esindajad, end. riigitegelased, kultuuritege-lased jne.

EESTI PÄEVALEHT

ESTNISK ADELADET

Küing Arbetareis:

"EPL kohalemine on SKANDAALNE diskrimineerimine"

VALIMISTE LOPLIK TULEMUS

Iida ja Kudu Soomes

Punane valis vabaduse

Valimistulemusi selgitamas

Tehke oma sugulastele ja sõpradele kel veel puudub eesti ajaleht

KINGITUS

tihedat kontakti näol eestlusega mida võimaldab

EESTI PÄEVALEHT

Kinkekaarti Eesti Päevalehte saab talitust: Box 667, 101 29 Stockholm 1 või helistades telefonil 08/21 84 46

Oskar Kadast tähtsast Lake Henlis 75-aastase sünnipäeva. Kodumaalt lahkus ta merehenea. a. 1925. New Yorgis töötas ta hiljem punisevana kuni pensionile mineku.

Anne Treumuth valiti Lakewoodi lähedal asuva linna Jacksoni abilinnapeaks. Tema hooeks on politsei ja avalik julgeolek.

Ain Sonin, tehnoloogia doktor ja õppejõud MITT tehnikaukkois Cambridges Massachussetts osariigis, nimetati korraldaks professoriks mehaanika alal.

Kustas Viljur, Narva teatri end. näitleja ja näitejuht, tähtsast Rocky Pointis New Yorgi osariigis 75. aastapäeva. Ta on tegev olnud ka New Yorgi Eesti teatris.

Soodustus EPL tellimisel konto-omanikele LHÜ-s

EESTI LAENU-hoiu ühise juhatus otsusel on liikmed võimalik tellida Eesti Päevalehte j.t. eesti ajalehti 20-kroonise soodustusega.

Soodustust võivad saada kõik eesti hoiukontode omanikud, kelle hoiukontos 31. det. 1974 a. oli vähemalt 1.500 krooni. Igal leibkonnal on kasutada ühe eesti ajalehe tellimise soodustusega. Ajaleht tuleb tellida tavajärgs korras ja tellimise kviitung (või selle fotostaatkoopia) saata hiljemalt 31. jaanuariks 1975 Eesti Laenu-Hoiu Ühisusele (mitte pöörduda Stockholmis Sparbanki poole!). ELHÜ kannab hiljem kr. 20: — vastavasse hoiukontosse ja saadab postiga sellekohase tõendi.

Saata hiljemalt 31. jaan. 1975 Eesti Laenu-Hoiu Ühisusele Box 16318, 103 28 Stockholm 16

Kontootmaniku nimi

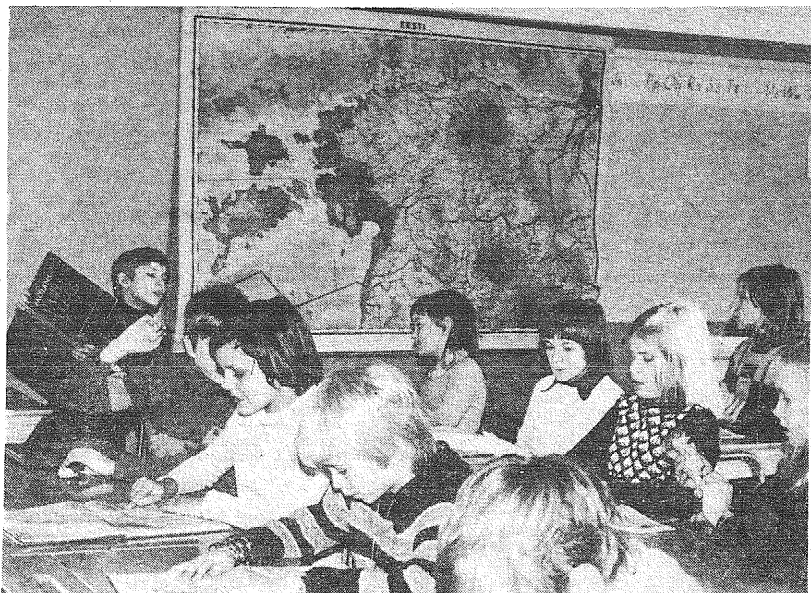
Hoiukonto nr.

Sünniaasta

Elukoht

Posti nr. ja koht

Lisa: Eesti Päevalehte tellimise kviitung.

Stockholmi Eesti Algkool on pärast jõulupühkust hoogsalt alustanud koolitööga. Puhkus on andnud uut jõudu ja õppimine kulgeb edukalt (kui just välja arvata vahetunnid, millel saab mängida näiteks lauafutballi, kullit, peitust jne). Kooli kõige populaarsem aine on vist küll mateadus. Saab ju kuulda ja rääkida palju huvitavat kaugeist maadest ja rahvastest. Kuid ega kurja ei tee ka teadmised kodukoha ümbruse kohta. Pildil näeme neljandat klassi usinasti kaarti uurimas.

Naised võrdseks meestega USA-s ka kuritegevuses

Asja astus ühel rahulikul Hollywoodi tänaval keskealine mees kodu poole. Ta võttis taskust võtme, et majast avada kul talle kaks maskidega kogu tungisid. Mees kallale püüdis pealetungijate haardest vabaneda, teda rünnati teraristaga, kuld sellest hoolimata õnnestus tal meestel, kelleski ta pealetungijaid püüdis, maskid maha rebida. Ta selis silma-silma vastu kahe naisega.

Mees muidugi viidi raske verekaotusega haiglasse. Naised põgenesid. Hiljem õnnestus politseil mõlemad tabada ja nad võitsid kallaletungimise eest. Teraristatuna kasutas üks suurt lihunikunuga ja teine pistoda.

Naised ja tänavaröövlid? Kõlab uskumatu. Võibolla vaid nolle, kes tänapäeva kuritegevust pole jälginud. FBI kuritegevuse viimane raport aga ütleb küllamane arvudega, et naise kuritegevus Ameerikas on 52 prots. võrra alla teistest aastast tõusnud. Vähemalt üks kümnest "tõelisest" roimast on sooritatud naise poolt. "Tõeliste" toimade all mõeldakse autovargust, relvastatud röövkallaletunge ja muidugi kõrvu.

Iga kümne raskema roima kohta on ühes süüdlane naine. Kergemates roimades on naise kuritegevus veel enam tõusnud — iga viie roima kohta on üks süüdlane naine.

Nagu FBI raportid näitub, on kuritegevuse alate hulgas levinud just noorte hulgas, 18. aastast ja nooremad.

FBI annab välja iga aasta nimekirja "kümne enim tagaotsitava" roimari kohta. 1974. aasta ri-

mistus leidub ka üks naine. Tavaliste tagaotsitavate nimistust, mis afishidena koos fotoga kleebitud üle kogu USA, leidub aga tosinat viisi naise.

Vanasti olid naised näiteks pangaröövimiste juures abilisena osas kas autojuhtidena või vaivuritena. Nad ei võtnud tegelikult röövimist osa. Kuld nüüd ei ole see enam ammugi nii. Naised tungivad pankadesse sisse, relvad kätte.

Asja vahistati Los Angeleses noor neigritar. Ta oli kümne päeva kestel kaheksateist panka röövinud.

Iga kord oli ta suurema rahasummaga minema pääsenud. Ta muidugi kandis maski, meherilideid ja revolviiri. Leaster Smith — nii on naise nimi — ütles ülekuulamisel, et ta teostas pangarööve idellamist. "Ma tahan ajada meie föderaalvalitsuse pankrotti, ma tahan näli röövida nii palju raha kui vähegi võimalik." ütles ta. "Raha aga vajan ma vaeste toitmiseks Wattsis". Watts on Los Angelese mustade geto.

Leaster Smith kuulub muidugi mustade revolutsionäride hulka. Kogu USA kohta leidub neid suhteliselt siiski vähe, ainult ajakirjaniku ja televisiooni viib need juhtumid lalade masside hulka.

Viimase kahe aasta jooksul on tekkinud uus prostituitide invasioon peamiselt Kalifornias. Ka New Yorgis harrastatakse seda prostituitide uut tehnikat. Uus-prostituitideks nimetatakse naisi, kes kas New Yorgis või San Franciscos jalutavad hotelliportiejele nina all läbi, jättes mulje, et neil on mõni hea sõber või tuttav hotellis. Nad valivad välja ühe hotellikoruse ja koputavad ettejuhtuvale uksele. Kui keegi ei vasta, astuvad nad järgmise ukse juurde. Kui selle avab mõni naine, vabandavad nad ja ütlevad, et nad eksisid uksega.

Kui aga ukse juhtub avama mõni mees, siis paneb naine ta valiku ette — kas 20 dollarit või tatost hädakisa vägistamise pärast.

Prominented hotellikülalised tavaliselt maksavad. Nad ei või ennast panna olukorda, et järgmise hommiku ajalehed toiks ära nende pildi ja suurepealkirjalise süüdistuse "süütu" noore naise ründamises jõuga meeleliseks otstarbeks.

Naise kuritegevuse tõusust nimetatakse kolme põhjust. Esiteks droogid, mis äärmiselt levinud ja mille jaoks iga päev on vaja raha. Teiseks põhjuseks peetakse tänapäeva ühiskonda, kus kõik on lubatud ja kolmandaks kuulsat naise vabadusliikumist, kus nõutakse üheühtsust meestega.

Eriti kallis on droogidest herooin. Selle tarvitajad vajavad oma pahe rahuldamiseks sada dollarit päevas.

Seda summat aga on raske ausal teel teenida ja nii on naised sunnitud kaasa lööma kuritegevuses.

Tuntud antropoloog dr. Margaret Mead pidas asja naise kuritegevuse tõusuga ühenduses kõne, kus ta mainis, et naised on aastasadade jooksul pidanud võitlema, et kaalata oma lapsi.

"Kallis on laste pärast alati olnud valmis tapma," ütles ta. Naise iseloomus puudub kavaalelikkus.

Nad on tegelikult suuremad võitlejad kui mehed, nad ei hooli palju seadustest ja reeglitest ja kui vaja, on nende võitluses hoolimatunud kui meeste omad.

Ta mainis edasi, et ta on tõsiselt mures tänapäeva naise saatuse üle. Ühiskonnavormid on põhiliselt muutunud, need muutuvad veelgi ja kui kord on vallandatud "õnema soo" peldetud tapmis- ja võitluskiired, suureneb naise kuritegevuse praegusest palju enam ja ületab mehed.

Kui vanasti naised näiteks tapsid mehi, armukesi või meelestegeaduses oma lapsi, siis tänapäeva naised tapavad võhivõbraid inimesi.

Isegi vägistajaid leidub naise hulgas. Käesoleval aastal mõisteti New Yorgis kuueks aastaks vangis 19. aastane ütarlaps vägistamise pärast. See on USA kriminaalajaloo esimene sellatooline juhus.

Näib, et naised püüavad kõigest jõust olla meestega üheühtsused igal alal. Isegi kuritegevuses ei taha nad alla vanduda.

Montcalls suri 16. detsembril kapten Edward Hints, sünd. 7. juulil 1901 Eestis.

Sankt Paulis, Minnesota osariigi USA-s suri 2. detsembril Arne Kallas, sünd. 27. aprillil 1913 Häädemeeste.

T. Tagel maailma tervishoiuorg-i töö ühtlustajaks

Poolteist aastat tagasi kutsuti Genfi Maailma Tervishoiu Organisatsiooni — World Health Organisation, WHO — teenistusse nooremajalve eesti tsivilisatsioon Toivo Tagel ülesandega ühtlustada kogu maailma katva organisatsiooni Administratsiooni ja asjaajamist. Toivo Tageli klastusel koju Stockholm, kasutame juhust temaga vestlemiseks.

— Millega tegeleb WHO, üks UNO "katuse" alla kuuluvaid eriala-organisatsioone?

— Nagu nimigi ütleb, on peaesmärgiks tervishoiu taseme tõstmine globaalses ulatuses ja vaatamata üksikute maade arenemisastmele. Organisatsioon kaardistab tervishoiu olukorda, kogub statistikat ja nende raportide ja kokkuvõtete alusel teostab vajalikke projekte seal, kus see osutub tarvilikuks või kogu maailma hõlmates, kui see vajalik osutub. Praegu on käigus üle 5000 eriprojekti, millest näiteks võiks nimetada malaaria hävitamist, perekonnahügieeni ja tervishoiu tõstmist jne. Arusaadavalt tuleb organisatsiooni eriti palju tegeleda arengumaadega, sest probleemid nendes on kõige suuremad. Nendele treenitakse tervishoiupersonali.

— WHO saadab välja oma asjatundjaid projekte teostamiseks?

— Jah, kuid nende asjatundjate ülesandeks on saavutada võimalikult lähedane koostöö vastava maa

tervishoiuasutustega ja personaliga. Meie eksperdid aitavad esmajoonel planeerida projekte ning annavad näpunäiteid kalkuleerimise juures. Oleks aga ekslik arvata, et abi vajavad ainult arengumaad — ka tööstusmaadel on olemas probleemid, mis on samasugused ja vajavad ühtlustamist: vähijahaguste, südamehaiguste, mitmesuguste epideemiade jne. vastu võitlemine. Näit. Väijahaguste uurimise teostamine ühistes ressurssidega ja koostöös on ülitähtis, vastav keskus asub praegu Lyonsis, Prantsusmaal. Ka inimkonna tavalisim nühilus — influentza — on uurimisel rahvusvahelisel.

— WHO liikmeteks on kõik riigid, kes kuuluvad UNO-sse?

— Liikmeid on üle 50. Peab aga märkima, et WHO liikmeskonda kuulub ka riike, kes UNO-sse ei kuulu, näit. neutraalne Šveits. WHO ei tegele poliitikaga.

— Kuidas on organisatsioon üles ehitatud?

— Maailm on jagatud 6 regiooniks, mida juhivad iseseisvad keskused. Euroopakeskus asub Taanis Kopenhaagenis. Aafrika-keskus Kongo-Brazzaville'i pealinnas Brazzaville'is, Lähis-Ida keskus Egiptuses Aleksandrias, Kagu-Aasia keskus Indias New Delhis, Vaikse ookeani ala keskus Filipiinide pealinnas Manillas ja Ameerika Mandri keskus Washingtonis. Viimase moodustab öieti varem eksisteerinud Panameerika tervishoiuorganisatsioon (PAHO), miline töötas WHO esindajana. Keskus asub Genfis.

— Kas olete ise kõikides keskustes juba käinud?

— Enamikus, käitama on vaid Brazzaville'is ja Manillas. Need seisavad eespidises reiskavas.

— Ja millised on Teie ühtlustamisülesanded?

— Nagu loeiate selgus, on tegemist mitmesuguse arenguga regioonidega. Keskorganisatsioon vajab efektiivseks järelduste tegemiseks teatud ühist süsteemi, ühist aruandlust ja administratsiooni-malli, eelkõige aga koordineeritud informatsiooni. Siin seisneb minu ülesanne. See on ülesanne, mida tuleb lahendada vaatamata paljudele keeltele, ametnike erinevale ettevalmistusele ja haridusele, olukorrale, kus osa regioonid on võimelised tarvitama reaaltehnikat, teised mitte. Peab mees pidama, et organisatsioonile leidub kõigi 150 liikmesriigi ametnikele. Loomulikult toimub Genfis saavutatud informatsioonide ja andmete töötlemine moodaste arvutimistatena. Minu ühtlustusprogrammi on osadeks projektiplaneerimised, eelarvestamine, aruande ja personaalirühmit, juhtimissüsteem, organisatsiooni tegevuse korraldamine, informatsioon jne.jne.

— Kuidas saistute WHO teenistusse?

— Kandidateerisin vastava rahvusvahelise kuulsuse peale ja mind valiti lihtsalt paljude hulgast.

— Kuidas on elada Šveitsis?

— Eestlasi on paraku vaid üksikuid Genfis, näit. on seal Cederrothi direktoriks Toomas Lauri ja tuntud leidor nuur Xerod peadirektor Enn Valla, muidu aga käin läbi rahvusvaheliste organisatsioonide inimestega — šveitslastega osutub kontakti leidmine üsnagi raskeks. Aga kõige sellega harjub ja on huvitav. See on midagi teistmoodi kui tõi siin Rootsis.

Vestles: JUHAN KOKLA

Aleksander Kullang, end. Ellamaa jõuajama ja Tootsi brikettihase juhataja, tähistas 89-a. sünnipäeva. USA-s töötas ta Memphis'is joonestajana ja keraamika alal. Asus hiljem Lakewoodi.

TOIVO TAGEL

Ohtlik juttu ajada lääne ajakirjanikuga

NEW YORK (VES) — New York Times'i korrespondent Moskvas James Clarity saabus neli päevit tagasi USA-sse, jutustades nüüd oma elamustest ameerika ajakirjanikuna Moskvas. 42-aastane Clarity viibis Moskvas 19 kuud ja kõneleb vene keelt vabalt.

Kuigi nüüd on olemas detente USA ja Vene vahel, paneb nõukogude kodanik end suure ohtu, kui ta kõneleb lääne reporteriga. Kirjutab J. Clarity. Kuidagi võimud saavad peagu alati niisuguse isiku jälle ning viimane satub sellega väga täbarasse olukorda. Kui temaga ei juhtu muud, siis vähemalt rändab ta kahtlaste nimekirja.

Kui mujal maailmas ajakirjanikud saavad informatsiooni ametlikult ja muudest allikatest, siis nõukogude ühiskond on nendele lihtsasti suletud. Välisreporter saab peamiselt informatsiooni ajalehtede "Pravda", "Izvestia" jt. lugemisest. Mujalt juhuslikult saadud informatsiooni tuleb 3-4 korda kontrollida, sest kui juhtub eksitus, siis võib Moskva võim reporterit kergesti maalt välja saata.

	A	B	C	D	E	F	G	H	I
1									
2									
3									
4									
5									
6									
7									
8									
9									
10									
11									
12									
13									
14									

Ristsõna 4

Paremale: 1-A järv Eestis 2-A keel (ajal). 2-G germaanlum 2-I esimene pikas reas 3-A abielupool 4-A väike valgusallikas 4-G sugulane 5-A rõõmu väljend 5-E prants. artikkel 5-G kelle? 6-A naise nimi 6-D Rootsi tuntum autovabrik 7-A rutenium 7-C element 7-G ese 8-A lääge 8-E põlev gaas 9-A on näiteks pronkskujud 9-H peale selle 10-B linna häälsitus 10-G väljamõeld (rootsk. lüh.) 11-A mull 11-D saksa artikkel 11-G mitte üleval 12-A oksaloom 12-E leegitsev 13-A prantsusprääne nimi 13-H ühendatud riigid (ingl. k. lüh.) 14-A firma lühk 14-C suurt, avarat 14-G äritehing.

Alla: A-1 Pealinn Euroopas B-1 kaotsi minema C-1 abielupool D-1 Rootsi ühiskond juhatus (lüh.) E-1 tuulet F-1 sõda G-1 akutime H-1 nädalajal I-1 pehmendab kaardat nahka F-3 kompliment D-4 tarvitatakse ka veel tänapäeval kontorites idamaal G-4 otse, kohe

(murdes) C-6 kõigile kättesaadav H-6 roll (teatris) G-8 põllutööriist (om. kääne) H-9 Ahhilleuse isa B-10 sigaretti A-11 tuntud töstukifirma Rootsis E-11 teadeteagentuur C-12 tugev tuulepuhang D-12 naise nimi Piiblist G-12 paavsti nimi E-13 nikkel I-13 see tähendab.

Lahendus 3:

Paremale: 1-A kaunistus 2-A Aruanne 2-H ra 3-A rasvahani 4-A jalarätti 5-A Altal 5-F ärev 6-A langud 6-G IRA 7-A aga 7-D ametlik 8-A kisa 8-E ometi 9-A att 9-D are 9-G gag 10-A raud 10-E seeme 11-A ua 11-C Breslau 12-A ktk 12-D istaku 13-A oota 13-E ae 13-G nal. 14-A er 14-C kaste 14-H su.

Alla: A-1 ja 14-A par. Karjala karukoer B-1 Aaraal C-1 uus D-1 navaaga E-1 Inari F-1 sn G-1 teatritegelane H-1 urn I-1 sai F-3 Häädemeste C-4 ltn H-4 teritama I-4 iva B-4 agitaator C-7 astub E-7 morse I-7 tige D-3 Aadria I-11 Uulu C-12 ktk E-12 SAS H-12 kas?

Ei ole "ärähüppaja", on "kultuurivahendaja"

NEW YORK — Mihail Barishnikov, endine Nõukogude Liidu balletitantsar, kes kuus kuud tagasi Toronto's ära hüppas, elab ja tantsib nüüd New Yorgis. Kõneleval hooajal tantsib ta koospealises American Ballet Theatre'i juures ning New Yorgi arvustusi ei leia küllalt kiitvaid sõnu Barishnikovi kunsti kohta. Toronto "Globe and Maili" balletiarvustaja John Fraser intervjueris New Yorgis Barishnikovi pärast ühte etendust ning jõudis otsusele, et noor staar on täpselt samasugune kui Toronto's kuus kuud tagasi ka ta otsustas vabasse maailma jääda ja hiljaks oma koduma. "Dekadentne lääs ei ole suutnud teda rikkuda", kirjutab Fraser.

Kui Fraser Barishnikovilt küsis, kuidas ta nüüd, kuus kuud hiljem, oma kodumaale hülgamisesse ise suhtub, muutus Barishnikov ägedaks ja hakkas oma ärähüppamist esitama täiesti uues valguses. Ta ütles, et tema ei ole mingi Nõuko-

gude Liidu ülejoosik, tema olevat Nõukogude Liidu kultuuri ekspord. "Seda nimetatakse kultuuri vahenduseks", ütles tantsija "Mina olen üks nendest, kes tabas kultuurivahenduse mõiste ja annan oma isikuga sellele mõistele sisu," ütles ta.

Ta selgitas edasi, et Nõukogude Liidu ballet on tegelikult vene ballet ja selle juured ulatuvad palju kaugemale kui revolutsioon ja Nõukogude Liit. "Mina olen vene tantsija," ütles ta. "Nõukogude Liidule olen ma loomulikult tänuks nii mitmele asjale eest. Ma õppisin seal, mul oli nende standardid järgi korralik korter, mul oli oma isiklik teenija, auto. Et ma nüüd New Yorgis tantsin, tähendab ainult seda, et ma täiendan ennast kui kunstiline isiksus ja mul on võimalus töötada mitmesuguste huvitavate koreograafidega."

Torontos suri 14. detsembril Harri Jukkum, sünd. 12. detsembril 1918 Olustveres.

HELMİ MÄELO:

Mõtteid 1975 naistele pühendatud aasta ümber

1975. aasta on UNO poolt kuulutatud rahvusvaheliseks NAISTE AASTAKS. Seda sündmust vaatleb alljärgnevalt tuntum eesti naistegelane ja kirjanik HELMI MÄELO, konstateerides, et rahvusvahelise foorumi kommunistlike mõjude alla sattumine ei ole jätnud puudutamata ka seda, muldu nii kiiduväärset algatust.

Ühendatud Rahvaste Organisatsiooni (UNO) üldkogu võttis juba 1987. aasta 7. nov. vastu deklaratsiooni naise diskrimineerimise vastu. See otsus oli peamiselt tingitud alaaarenenud maade naise orjaliku olukorra vastu võitlemiseks, kelle õiged lasub peale emakohustuste ka kõik raske kehaline töö, kes on tihti kirjaoskamatud ja igasuguste õigusteta oma ühiskonnas. Televisiooni kaudu on üle kogu maailma sellised pildid korduvalt nähtud, kus naine kannab ühte last ailes südame all, teine ripub kuldajal keha küljes kandmiseks, kuna käed hoiavad pea peal taskid kandamisel. Seejuures jalutab mees metsades ja himehena või vaatab muldu pealt oma naisest orjategevust.

Nüüd on UNO oma organite kaudu asunud sellele nähtele lõpu tegema. Põhimõtteks on võrdsed õigused, vastutus ja kohustus, samuti ka võrdne hariduse saamine ühesuguste programmide järele. Selle aksiooni efektiivsaks läbiviimiseks on kuulutatud aasta 1975 "Naiste Aastaks" (NA).

Kuld NA programm ei ole ette nähtud mitte ainult alaaarenenud rahvastele, vaid haarak ka kultuurirahvaid. Teame, et kultuurimaailmas tekisid naise hääleõiguse ja võrdsusõiguste nõuded juba umbes 18. sajandil. See oli ideeline liikumine, mis levis üle kogu maailma — asutati naisorganisatsioonide ja liite.

Eesti tekis naisliikumine 1917. aastal, mil asutati Eesti Naisliit, kuhu kuulusid kõik naised nii usuliste kui ka poliitiliste ilmnavaadete erinevusest hoolimata. See ideeline naisliikumine on saavutanud naiste hääleõiguse, on erilise hoolega organiseerinud emade- ja lastekaitse küsimusi, võidelnud poliitilisel pinnal võrdõigustuse eest jne.

Aga sellise võiduni see liikumine kunagi ei jõudnud, nagu seda on NA 1975 aksioonid ja kavad. Olen vana naistegelane, kes kogu inuuga on naisliikumises kaasas olnud ja kes ka praegu, nüüd juba vaatlejana, jälgib käesolevat aksiooni. Peamiselt on mind huvitanud, millest on küll tingitud ja millised jõud on NA 1975. taga?

Neld riid kirjutades on mul kasutada rootsi, soome ja eestikeelset ajakirju. Abiks olen võtnud rootsi- ja Nõukogude eestikeelse entsüklopeedia. Viimasest loeme, et 8. märts, rahvusvaheline naiste päev, on "kõigi maade töötavate naiste rahvusvahelise solidaarsuse päev, pühendatud rahu, demokraatia ning naiste ja meeste võrdsusõigustele eest peatavale võitlusele."

Seda päev pühitsetakse kommunistlikkudes riikides ja organisatsioonides. 1965. aastal kuulutas Nõukogude Liit selle pühapäevaks. Mõnu kasutada olevate andmete alusel näib, et 8. märtsi pühitsetud põhinevad esimestest naisrevolutsionäride konverentsidest. Esimene nendest peeti Kopenhaagenis 1910. aastal, millest Saksamaa esindajana osa võttis Clara Zetkin, kes oma kodumaa andis välja ajakirja "Die Gleichheit", kes oli kommunist ja saksarüüripäeva ilige ja kes alates 1924 asus elama Moskvasse. Ka meie ajale hästi tuntud pärasine Nõukogude Liidu sarsaadik Aleksandra Kollontai võttis tollast konverentsist osa. Ta viibis tollal põgenikuna välispool Venemaa. Juba järgmisel aastal järgnesid talle esimesele konverentsile mitmed teised Saksamaal, Austraalias ja teistel. 1913. aastal koguni Venemaal, Peterburgis. Muldugi

olid need "konverentsid" ainult rühkete salajane tegevus.

Ometi arenes nendest rühkete test välja 1945. aastal Pariisis asutatud Rahvusvaheline Demokraatlik Naiste Föderatsioon, mis võttis ka oma põhimõtteks: võrdsus, areng ja rahu. Rootsi entusükloopia mainib et seda organisatsiooni juhib tugev kommunistlik vaim. Meil ei ole selles kahtlust, sest alates 1969. aastast on selle presidendiks Herta Kuusinen (1904), soome kommunist. Eesti keelne ajakiri ütleb, et "Rahvusvahelise Naiste Aasta korraldamis-

Rahvusvaheline Naiste Aasta märk

se ideed kuulub mainitud Föderatsioonile. Nii, et õigem oleks öelda: Föderatsiooni 30-nädal tegevusaastat kroonib tema pühitsetud ja taotluste edu". Poliitiliselt on väga agaralt oma seisukohti avaldanud Föderatsiooni Põhja Vietnami poolajajana ja USA vastasena. Nõukogude Liit kuulub Föderatsiooni oma Naiste Komitee kaudu, milline asutati 1941. aastal.

Kõigest sellest nähtub, et Naiste Aasta organiseerimise taga on suurel poliitilisel jõud ja võimupühed. Nüüdgi ka väga suurel üldsandel, eriti alaaarenenud maade ja rahvaste osas. Kava osas on seni teada, et UNO peasekretär Kurt Waldheim peab sel puhul esimese raadio- ja televisiooni kaudu edasi antava kõne, mis on tõlgitud kõikidesse keeltesse. Välja hakatakse andma selgitavat üllatust. 23. juunil 1975. avatakse Mehikoo rahvusvaheline "femneolemata" suurskongress. Kõikide riikide juhtidele, kes kuuluvad UNO-esse saadetakse kätte direktiivid, millede alusel nad on kohustatud oma rahvale asja selgitama. 8. märtsil avatakse UNO peakontoris fotonäitus "Naise osa ühiskonnas", mis sisaldab muutuist naise olukorras viimase 100 aasta jooksul.

UNO juurde on loodud NA 75 peasekretäri amet, kelleks on

soomlane Helvi Sipilä, naisadvokaat, 60 aastat vana, onab neli tallestist last ja kuks lastelast. Ta on UNO-ametnikuna seni olnud osakonna: "Sotsiaalne areng ja inimlikud küsimused" juhatajana. Ametnikuna täidab ta ka peasekretäri kohustusi, reisides organisatsioonide otstarbel üle kogu maailma. Tema organisatsioonid on ka Mehiko-kongress ja muldugi kogu Naiste Aasta.

Rootsi esindajaks selle töö juurde on kutsutud Halmstadist Maj-Britt Sandlund (s). Mõõdunud aastal nimetati ta Hallandi lääninainisnõukuks. Tema on määratud Rootsi delegatsiooni juhiks Mehikoo ja lubab kaasa viia "palju mehi". Kuigi Rootsi naised said suhteliselt hilja valimisõiguse (1921), on siin naisi silki väga rohkesti kõrgematele kohtadele edutatud. Võib küll õigusega ütelda, et Rootsi sammub selles osas esirinnas. Ka on Rootsi Valitsuse poolt järjekindlalt rõhutatud võrdsusõigust mehe ja naise vahel. Selles mõttes ongi NA 1975 hakatud nimetama "meeste vabanemise aastaks" prestiižihätkorraat". Võrdsusõigustlul on nii mees kui ka naine inimesed.

5. veebruaril avab peaminister Olof Palme näituse: "Õigus olla inimene" (Rättan att vara människan). Näituse sisu puudutab mehi. Olen Veeko-Journalistist lugenud huvitavat intervjuud Maj-Britt Sandlundiga, milles m.h. küsitakse, miks tema poolt juhitud delegatsioon koosneb ainult sotsiaaldemokraatidest, teatades paksu verd. Sandlund vastab, et see on poliitiline ja iga teine erakond võib tulla välja oma uudeste algatustega. Kulvõrd teised erakonnad ja naisorganisatsioonid üldse on rakendunud UNO Naiste Aasta üritustesse, sellest ei ole veel täit üle vaadat.

Pärnus suri 22. detsembril Pärnu teatri näitleja Arnold Sikkil, sünd. 28. augustil 1912 Tallinnas. Ta on esinenud varem ka Narva ja Viljandi teatrites.

Juhan Jaakson, magister USA-est Washingtonist, veetis pühapäevahaja Rootsis Lundis koos abikaasa Ülleaga ja piisipojaga Lundis, kus elavad abikaasa vanemad. Mag. Jaakson töötab USA majandusministeriumis.

Stockholmi Eesti Fotoklubi valis oma aastakoosolekul Eesti Majas tagasi vana juhatusse Ilmar Vaheriga esotsust, avaldades tänu teatud energilisele 1965. aastal esimesel Ilmar Vaher aruanne esitamaks, vaskakul protokollija Peeter Küsnik ja koosoleku juhataja Bruno Lee (EPL-foto Trummer)

A. Murakinit mälestades

Norikõpingis 11. jaanuaril s.a. surnud Ants Murakini on Viljandi maa mehi, sündinud seal 6. jaanuaril 1892. aastal. Laiem avalikus, eriti paguluses, tunnab Ants Murakinit peamiselt maalikunstnikuna, kelle looming ehib paljusid meie kodusid. Mäletan, et kui 1972. aasta algul Eesti Kultuuri Koondise korraldusel Stockholmis Eesti Majas toimus Ants Murakini mõnotüüpiline näitus seoses tema 80. sünnipäevaga (millest juubilar ise tervislikel põhjustel kahjuks ei saanud isiklikult osa võtta), nimetas kunstiajaloolane prof. Armin Tuulse, kes näituse avasõnad ütles, Ants Murakinit eesti maalikunstniku Nestoriki paguluses. Selle austava võrdlusega kreeka müoloogias kangelaase juhtis kõneleja näituse külastajate tähelepanu kunstniku kõrgele vanusele ja asendile oma ala esindajana meie kultuuris. Ants Murakini loomingut pagulasolude piiristuses iseloomustab rõõmsaimeline, nakatav värviküllus ja intimitse meeleolu linn loodustootide harastamine.

Tegevus maalikunstnikuna oli aga ainult üks tahk Ants Murakini loojaiskuse mitmekülgsusest ja ta kultuurilise tegevuse huvialadest. Maalikunstniku kutse kõrval on ta tegeanud teatridekoratsioonide valmistamisega, teinud pidevalt kaastööd ajalehtede ja ajakirjade, olnud kunstikriitlik ning loovalt süvenenud kõnekeele, eriti lavakeele probleemides. Töötanud kooliõpetajana. Noorusaastail olud aktiivne sportlane ja koos ajakirjanik Arnold Sepaga teostas

ühemehe-süstadel pioneersõidu mööda järvi ja jõgesid Viljandist Pärnu. Samuti on Ants Murakini ainulaadse loodusteadusliku raamatu "Paani riigis" autor.

Lavadekoratsiooni loominguga on tegeleud mitmed mehe tuntud maalikunstnikud, kuid neile on see olnud juhtuoks, hobi. Ants Murakini oli aga iseseisvuse algusaastail kindlaltalgaalises dekoratiivis "Ugala" teatris Viljandis ja on rida aastaid töötanud teatritöö korraldamisel seal. Tema ettepanekul organiseeriti "Ugala" kunstiselise teatriks alates 1926. Eesti teatreist tuli "Ugala" esimesena välja suurejooneliselt vabaõhulavastustega. Ja Ants Murakini on suuri teinud vabaõhuetenduste lavatehniliste probleemide õnnestunud lahendamisel, samuti juurutas ta rea leidlikke võtteid lavapiidi illusiooni-teenikasse. Ants Murakini lavapiil tootis vaatajale avada näidendi situ ja ideede maailma, ta lavapiidi kompositsioon oli hästi läbi mõeldud ja kunstipärast teostatud.

Kodumaa avaldas Ants Murakini ajakirjas "Teater" sarja kirjutusi eesti lavakeele alustest ja sellest, kuidas näitekunstnik peab oma peamist kunstilist relva hoidma vaheda ja loogivõimelisena. Kooli tegeleb peamiselt keele kirjapoleuse küljega, kõnepoolele küljele pööratakse vähem tähelepanu. See on nagu jäänud iga inimese privaatseks asjaks. Ometi on inimese tähtsaim endaväljendamis vahend ta elav kõnekeel. Kõige kvalifitseeritud sõnakunstnik on näitleja. Näitleja elavalt sõna tajub kuulaja kõige otsemalt, seepärast on teatrilaval kõnelavade keele puhtus ja häälduse foneetiline selgus ülimalt oluline rahvuslikus keelekultuuris.

Väärb märkimist, et keelemehele on Ants Murakini teinud ka "Kalevipoja" tõlkmisel ungari keelde. Sõjavangina esimese maailmasõja ajal Ungaris viibides õppis ta ära ungari keele ja võis "Kalevipoja" tõlkmisel kasutada raskemate mõttekäikude ja kõnekäändude tõlgendamisel adekvaatse arhailise vormi leidmist.

Puhka rahus andeküllane töomees! Sinust jäävad maha parimad mälestused. Ed. Reining

ANTS MURAKIN

LEONID LAID

Leonid Laid 60-aastane

5. veebruaril s.a. saab Eesti Kultuuri Koondise esimese Leonid Laid kuuekümnestaastaseks.

Ta sündis Tallinnas pangamäetniku pojana. Pärast Tallinna Poeglaste Reaalgümnaasiumi lõpetamist aastal 1934 õppis Tartu Ülikoolis õigusteadust. Õpinguid finantseeris ta ise, töötades ametnikuna Siseministeeriumi Perekonnaseisu-archiivis. 1938. aastal siirdub L. Laid ariaale: temast saab Anny Treleri trikootööstuse kaubareisija. Õpingud ülikoolis tagavad talte ajapikenduse kaitseväeteenistuse kohustuse täitmise kuni 1939. aastani. Siis aga saabuvad arevad ajad ning L.L. kutustakse lipu alla. Ta määratakse 10. jalaväepataljoni staabi kirjutajaks ning pärast riigipöörde 21. laskurpüki laskevarustuse al vanemaks kirjutajaks. Vilmasel kohal töötades jagab ta väeosa saatust: teda saadetakse Venemaale. Venelaste sekumise II maailmasõtta satub L.L. peagi rindele ning kuu aja pärast on ta sakalaste sõjavang. Vangilaagrist vabanedes rakendub ta kodulinnas Tallinnas Elamuvalitsuse registratuuri kantselei juhatajana. 1942. aastal abielul ja loodusteadlase Aino Saariistuga ning kaks aastat hiljem põgeneb noor abielupaar koos vaevalt aastavanuse tütre Liiviaga Rootsi. Esimese töökooha leiab ta Stockholmis ülikooli archiivis, kust siirdub paar aastase töötamise järele Soosiaaivalitsuse elumute arvustuse osakonda ja sealt Statistika keskbüroosse.

1951. aastast peale kulgeb juubilar tee juba oma isa jälgedes: ka pojust saab pangamäetnik - Svenska Handelsbanken. Algul rambuuri-, hiljem revisjoniosakonnas. Pangas on ta nüüd töötanud juba üle paari tosinat aastat.

Juubilar võtab elavalt osa eestlaste ühisüritustest paguluses. Ta on laekuriks E. Vabariiklikus Ühingu, juhatajaks Eesti Rahvusfondi informatsioonitoimkonnas, delegaadiks ERR-i Esinduskogus ja esimeheks Eesti Kultuuri Koondises.

Juubilar on kuulunud Korp! Revelli liikmeskonda juba ligi nel aastakümnet, olles viimase neijandiku sellest ajast Rootsi koon-dise esimeheks.

Alkiriutatuna võtab endale vabaduse juubeli puhul tervitada Sind, confratre, enda ja Korp! Revelli vilistlastkogu nimel ning soovida Sulle palju edu Su edaspidises elus, heilitades lootust, et meie Aastateandjal on Sinu jaoks varud veel palju päikesepaistelist, rõõmuvohkeld ja õnnelikke päevi.

Gustav Pui

Anna (n-na Herting) ja Margus Mägle sündis Härnösandis poeg. Gustav Oiderma tähtis Det-rottis USA-s 90. aastast sünnipäeva.

Ellen Roosme 70-aastane

25. jaanuaril möödus 70. aastat kodumajanduse eriteadlase Ellen Roosme sündinud. Juubilaril tungalv soovil pidi tähtsuse tähistamine enne juubelisinipäeva ära jääma, ja sellepärast linuavad need read alles post festum.

Sündinud Tallinnas, lõpetas Ellen Roosme E. Lenderi gümnaasiumi ja astus 1925. aastal Tallinna Linna Naiskutekooli kodumajanduse osakonda. 1928. aastal lõpetas ta pedagoogikutse saamiseks erikursused Tallinna Pedagoogiumis ja täiendavaks kursuseks tootmis-füsioloogias Tartu Ülikooli juures. Seejärel võime koos juubilariga käesoleval aastal tagasi vaadata tema 50. aasta jooksul tehtud tööle, mis on jätnud sügavaid kutselalisi jälgi nii kodumaa kui ka võõrsil.

Kahekümendat aastat loodi meie vabaks saanud kodumaa alused hilisemaks kiireks arenguks ja õitsenguks kõikidel elu-lad. Ellen Roosme kutselalisse oskuslikkus leidis rakendamist õpetajana Nõmme Täienduskoolis, lektorina ETK Ühistegevuskoolis ja Tallinna Tööstuslikus Kutekoolis. Palju on aga neid ettevõtmisi, mida Ellen Roosme tänu tema ideerikkusele, põhjalikkusele ja energiale algatuslikult ja hoogsalt käiku pani, olgu see uute õppekavade väljatöötamine, õppekõikide planeerimine, nende sisustamine ja palju muud. Kui Tallinna algkoolides viidi sisse kodundus-õpetust, tehti Koolivalitsuse poolt Ellen Roosmele ülesandeks tööka-vade väljatöötamine ja vastavate õpetajate ettevalmistus. Eriti väärib aga mainimist tema va-rakommuksed raadiolooendud pe-nalastele. Nüüandend raadio kau-du on tal tulnud saada kodumaa-ka paguluses olles, eriti laste toit-lustamise alal, kuid ka küsimuste

lahendamisel, kuidas lihtsatest toiduainetest valmistada tervis-likku toitu.

See loov ja ülesheitav töö kodu-maal pidi katkema ja nüüd juba rohkem kui kolmekümne aasta eest tuli elu uuesti alustada võõrsil. Meie kodumajanduse eriteadlane leiab oma esimese töö siin vabri-ku. Vabrikutöölise aeg ei ole on-neks pikk, sest varsti õnnestub tal oma kutsela juurde tagasi murda. Ta töötab alul palju aastaid õpeta-jana Stockholmis Linna Kutekoolis, kus ta õpilased on eestlased. Ni-metatud kool on esimese rooba-tõ õppeasutus, kus õppetööd oli luba-tud korraldada võõras keeles - mitte ainult eesti keeles, vaid ka eesti meeles! Neid aegu mäletavad kahtlematult paljud pr. Roosme õpilased veel praegugi.

Aastal 1955 määrati Ellen Roosme õppejõuks sama kooli rootslastele õpilastele. Kuna ta oma pedagoogilises töös on alati ra-kendanud usinamalt õppemeeto-dend, tuli ta koostada rootsikeelse kompendium kutekoolide jaoks üle kolmekümne näidatunniga. Aastal 1960 kutsuti ta õppemetoo-dika asjatundjaks Kutekoolide Ülemvalitsuse juurde. Ta on olnud lektorina ja seminarharjutuste juhatajaks rootsi kodumajandu-sõpetajate täienduskursustel ja õpetajate päevadel.

Lisaks otsesele pedagoogitööle on Ellen Roosme alati innu ja hu-viga kaasa aidanud eestlaste üri-tustele, ta on nõu ja jõuga aidanud sisustada eesti organisatsioonide tegevuskavu. Nii korraldas ta juba Eestis oma õpilaste kaasabil väliskoolilaste vastuvõtte, uute koo-limajade avamispidustusi ja suu-rma tähtsapäevi.

Tema sülest "Minu keeduraamat" kahes köites, mis eriti eestlaste re-tseptide poolest on hädavajalik abimees eesti kodudes. Ta oli Eesti Komitee Naiskutselastele mis asu-tati nüüd juba 30. aastat eest, pike-mat aega selle majamäeks, loon-gutepidajaks, kursuste korralda-jaks ja juhatuseliikmeks. Ta on Eesti Kutekooliõpetajate Ühingu üks asutajast, on olnud selle esi-naine, samuti Eesti Õpetajate Keskühingu juhatuseliige. Praegu on ta E. Lenderi mälestusfondi üks organisatsioonid ja Stockholmis Eesti pensionäride Ühingu juhatuseli-ge kassahoidjana.

Kuigi Ellen Roosme ei tööta enam koolipõllul, si ei keeldu ta kunagi oma abistavast kätt ja põ-hjalikke teadmisi meie teistega jagamast. Ta elav ja edasivõlv huvi oma kutekoolilaste küsimuste vastu piisab ja ta täiendab oma teadmisi pidevalt, mitte kõige vähem oma kurdavate külastajate ja kaudu USA läänerrannikule, kust ta igakord tuleb tagasi usumiste tähele-pankutega oma erialalt.

Kui nüüd Ellen Roosme astub uude aastakümnesse, siis tervita-vad teda tema endised õpilased ja kaastöölised nii vabas maailmas kui ka okupeeritud kodumaa ja tänavad selle suure ja tähtsa töö eest, mida ta seni on teinud. Iga-päevane elu ei anna mahti seisa-tumiseks ja tagasi- ja edasivaata-miseks, aga niisuguse juubeli pu-hul tahab suu ütelda, mida süda tunneb! Palju jõudu ja tervist uueks aastakümneks!

RENATE KAASIK

ELLEN ROOSME

Anne-Marli (n-na Horm) ja Björn Askeril sündis Stockholmis teise lapsena tütar. Lapse ema on Stockholmis Eesti Algkooli õpetaja, isa ooperilaulja.

Joann Saarnit, kunstnik Toronto, kes viimasel ajal maalib n.n. sumerlaste ainetel, saabus Euroopasse, et Londonis ja Pariisis õpida lähemalt tundma muistsete sumerlaste kultuuri teaduslikke asutusi.

Juta Kurman, heilkunstnik ja avaliku elu tegelane New Yorgis, elas üle tänavaröövi. Kui ta uisuteel aitas pojatütrele uske jalga, haaras röövel ta rahakoti ja põgenes autosse. Sündmus toimus rajoonis, kus tänavaröövid on suhteliselt haruldased.

H. Meema, eesti arst ja Toronto ülikooli arstiteaduskonna õppe-joad, viibis Euroopas, esinedes kongregatsiooni juhatajate alal šveitsis Baselis ja Saksamaal Nürnbergis.

Jüri Tõbi, muusikamagister ja ishellokunstnik, saabus New Yorgist Saksamaale, kus Frankfurtis "Luthansa" juures töötab tema aeronautika insenerist vend K. Tõbi. Böing lennufirma poolt läheta-tuna.

7.035.000 Kr

att vinna på 100 kronorslotterna i år!

den 10 april kan man ha
en halv miljon
på fickan!!

Vinstplan vid dragning med 150.000 lotter
2 vinster på 500.000.-
5 " " 100.000.-
18 " " 50.000.-
200 " " 5.000.-
2.110 " " 500.-
12.900 " " 200.-
Vinstskatten betalas av lotterna

I genomsnitt vinst
på var 10:e lott.
Hämta vinstplan
hos vara ombud.

KONST OCH TEATER
LOTTERIET 1975
ett högvinstlotteri från
PENNINGLOTTERIET

Få betalt
och betala.
Det har vi gjort
bekvämare
för dig.

POSTGIROT
50 ÅR

Ootamatult lahkus meist minu
armas abikaasa, meie hea isa
ja vanaisa

Voldemar Ojamäe

Sünd. 14/9 1906 Kuusalus
Surn. 23/1 1975 Eskilstunas

Sügavas kurbuses

**HILDA
EWI ja RUNE
URVE ja LENNART
LAPSELAPESED**

Matus 3. veebr. kl. 14 Ljusets
kapellis.

Ootamatult lahkunud kallist
venda ja onu

Voldemar Ojamäe'd

Sünd. Salmistul, Eestis
Surn. 23/1 1975 Eskilstunas

mälestavad sügavas leinas

ÖDE

ÖDE abikaasaga

ÖELA PSED

Leinuteated

Aegvilidus suri 26. detsembril
Viktor Kirsilo, sünd. 12 mail 1910
Valgas.

Tallinnas suri 27. detsembril
Harry Vaikia, sünd. 16. juunil 1917.
Vaikia oli tuntud purjesportlane.

Tallinnas suri 27. detsembril
Erna Christine Vende, sünd. 24.
juulil 1901.

Ameerikas õnnetu surma läbi
lahkunud lapseõlve mängu-
kaaslast ja sõpra

Heino Spuul'i

mälestavad kurbuses

ELMAR KALJU

perekonnaga

ERICH KELEMIT

perekonnaga

LAINA BERGGREN

perekonnaga

PRIDIK KELEMIT

abikaasaga

KONSTANTIN KELEMIT

abikaasaga

LEO KALJU

HERBERT OJANURM

Ei kasva muru mullale —
ei sinililled silmale —
Su kalmuks sai tohtu
meri ...

Lahkunud sõpra

Paul Räder'it

mälestavad Hallstahammaris

ARNOLD ANTO

JÜRI ANTO abik.

JOHANNES HEINMAA

ED. ITER abikaasaga

VOLDEMAR LILLA

AUGUST PETERSOO abik.

MIKKEL TOHVER

JÜRI UMB perekonnaga

JULIUS ÜPRAUS abik.

Lahkunud sõpra

Paul Räder'it

mälestavad

MAZTIN LAAGUS

abikaasaga

JUHAN MITT

abikaasaga

JUHAN PERENS

abikaasaga

Kohalik elu

STOCKHOLM

EV kontsertaktus

Eelmiste aastate eeskujul korraldab Eesti Rahvusfond koostöös teiste eesti organisatsioonidega ka sel aastal traditsioonilise piduliku kontsertaktuse Eesti Vabariigi 57-nda aastapäeva tähistamiseks. Aktus toimub Stockholmis esinduslikus Kontsertmaja suures saalis pühapäeval, 23. veebruaril. Alguks kell 14. Kavas päevakohased aktuseksõned ja rikkalikult muusikaliselt ettekandeid kooridelt ning laulu- ja klaverisolistidelt.

Pääsmete eelmüük kontsertaktusele toimub Eesti Majas bürootundidel nii Eesti Rahvusfondis kui ka Eesti Kultuuri Koondises. Varuge aeg Eesti Vabariigi aastapäeva aktuse kuulastamiseks pühapäeval, 23. veebruaril ja hankige pääsmesid aegsasti!

STOCKHOLM

Pensionäride kokkutulek

Pensionäride ühingu liikmete kokkutulek toimub teisipäev 11. veebruaril kl. 13 Eesti Majas, Valg. 34, 1 tr. Helmi Mäelo ettekannet: Kirjanduse osa paguluses. Klaveri ettekanded Helga Andree, deklamatsioon Marie Kalbek. Ühislaul. Osavõtta soovijatel registreerimine valjalk hiljemalt reede 7. veebr., tel.: 38 68 60, 81 53 73 ehk 28 58 22.

BORÅS

Eesti Klubi koosolek

Borås Eesti Klubi aasta-peakoosolek toimub kolmapäeval, 29. jaanuaril kl. 18 Pärnu lipkonna ruumides, Fristadsvägen 104. Teade kehtib kutsena, teatab juhatus.

GÖTEBORG

Peakoosolek

Põhjalatüürid-Kalevipoeg sõprade ringi peakoosolek toimub teisipäeval, 11. veebr. kl. 19 KFUM.

hoones, sissekäik Kari-Gustavsgatan, lipkonna koonduse ruumides. Päevakorras koosoleku avamine ja rakendamine, 1974. tegevuskava ja eelarve, valimised põhikirja kohaselt, kohal algatatud küsimused ja läbirääkimised. Käesolev teade on kehtiv koosoleku kutsena.

GÖTEBORG

Piiblikursus

Piibliuurimise kursuse eestlastele toimub KFUM-hoones, sissekäik Kari-Gustavsgatan. Kursus toimub neljapäeviti kell 18.30 ja seda juhatavad Heino Rohila Göteborgist ja Herman Ahlberg Boråstist. NELLE lisaks üheksaõrde ekspertelektorid.

Kursus on avatud kõikidele eestlastele, kel huvi piibliga lähemalt tutvuda ja piibli valguses mõista sündmusi tänapäeval nii Lääs-Idas kui Eesti tulevikus, samuti piibli kaudu näha inimese osatähtsust universumis kui ka aatomisõja kohutavaid väljajavaateid.

Kursus on kõigile tasuta. Õppevahenditeks piibel ja märkmik. Lähemaid teateid tel. 53 41 26 (Lil-
leste) ja 54 50 70 (Rohila).

KUMLA

Peakoosolek

ERF Kumla osakonna korraldane peakoosolek peetakse Kumla Folkest Husi orkestrantide ruumis 9. veebr. kl. 14.30 järgmise päevakorraga: Koosoleku avamine, aruanded, tegevuskava ja eelarve, valimised, kohal algatatud küsimused. Käesolev teade on liikmelle kutseks.

LUND

Ettekandeõhtu, üldkoosolek

Osakonna aastalüldkoosolek ja ettekandeõhtu leiavad aset reedel, 31. jaan. kl. 19 Klassikalise Instituudi kuuldesaalis, Sölveg. 2, Lund. Aastalüldkoosolekust on teretulnud osa võtna ka mitteliikmed. Ettekandeõhtu järgneb vahetult. Kõneleb Aarad Roos teemal "Eestlased vähemrahvana Türgis". Koosviibimine. Juhatus ütleb koigile teretulemast.

Kanadast Metsakodu laagrisse

TORONTO (VE) --- Eesti Sakulide Malev Kanadas juht Enn Kihlaspea seletas, et n.n. Põhjakotka lend Kanadast Rootsi seoses maailmalagriga Metsakodus, teostub suvel grupilennu korras juulikuus.

Väljasõit on 17. juulil õhtul, kusjuures esimeseks sihtkohaks on Amsterdam. Seal ootab üürbuss, mis viib reisijad edasi Rootsi ja Metsakodusse. Tagasisõit toimub sama teed kaudu ja samal viisil üle Amsterdami.

Haritud vitsaalne daam (63), majanduslikult kindlustatud, soovib

tutvust

vanema akadeem. või ärimehega. Vast. "Diskreet" all EPL, Box 667, 101 29 Stockholm 1.

VÄIKE MARIA,

6 kuud, lõunalinnaosas, otsib seitsmest, kes tema eest hoolitseks äripäeviti kl. 8-17 vahel, mil vanemad on tööl. Tasu kokkuleppel.

Tel. 19 99 73 (Kokla)

Tooneleasse rännanud
unustamatut, head inimest

Elmut Pärge'a

mälestab

VARMU KIVIKARI
perekonnaga

Head sõpra

Elmut Pärge'a

mälestavad

HUGO SAMMELSELG

ANTS ADLER

Ootamatult lahkus meie hea
sõber

Elmut Pärge

Mälestavad

ALIDE ja ERICH

EHA ja ENN

Head sõpra

Elmut Pärge'a

mälestavad kurbuses

ANTON SUUSTER
abikaasaga

HERMANN SUUSTER

PAUL SUUSTER

Topeltriikkondsus jälle riigipäevale

Algus lk. 1

rasem motiiv, et EPL ei kuulu päevaundisliku ajakirjanduse hulka, on ära jäänud. Otsused ei ole ühelgi korral olnud üksmeelsed.

Riigipäev asus a. 1973 seisukohale, et põhimõtteliselt tuleks anda produktsioonitoetust ka ajalehetele, killised ei ole rootsikeelsed. Diskussioon riigipäeval möödunud aastal puudutas peamiselt küsimust, kuidas toetuse andmist EPL-le takistas keel või mõni muu põhjus. Valitsuserakonna esindaja Oile Svensson oma sõnavõtus rõhutas, et keeleküsimus ei olnud EPL asja otsustamisel otsustav, pidid olema "teised põhjused". Kuid hr. Svensson ega ka teised ei ole suutnud välja ütelda, millised need teised põhjused on.

Ahlmark tuleb siin meelde, et Presstödsnämndi liige Håkan Wimberg (m) riigipäeva esikinnitas, et tema mulje järele oli ikkagi peamiseks põhjuseks keeleküsimus. Pärast kaebusi on Justitieombudsman (JO) seda küsimust uurinud ja leidnud, et Presstödsnämndi enamus siiski oma seisukoha peamiselt on põhjendanud asjaolude, et EPL ei ilmu rootsi keeles, ka Presstredningen on oma remissarvamuses Invandrarutredningi peaarvande kohta teinud avalduse, mida muul viisil ei saa tõlgendada, kui et EPL kohtlemine on tingitud olnud ajalehe keelest.

"Seega ei saa olla mingit kahtlust, et Presstödsnämnden on tagasi lükanud ajalehe esildised sel põhjusel, et ta ei ilmu rootsi keeles. Riigipäeva seisukoht aastast 1973, mida Oile Svensson tuleb meelde viidusi a. 1974, ei ole mõjutanud asja käsitlust Presstödsnämndis," konstateerib Ahlmark, kes tuleb meelde, et Invandrarutredning soovitas mitterootsikeelsed siin ilmuvad ajalehed samastada rootsikeelsetega toetuse mõttes, kui nad täidavad esitatud seaduslikud tingimused. Kuna paljud juhtudel sellistel väljannetel on raske vastavald nõudeid täita, tuleks leida teisi toetusvorme väljannetele sellistele ajalehetele.

Tagasi tulles Presstredningi remissivastuse juurde Invandrarutredningi ettepaneku puhul EPL osas, refereerib Ahlmark sellest passust, milles üteldakse, et "uurimuse majoriteet peab ebakindlaks, kas ajalehti,

mis antakse välja sisserändjate gruppidele, saab hõlmata päevaajakirjanduse toetamisprogrammi - raskused formuleerida üldiselt mõjuvaid reegleid, mis käiksid nii selle grupi kui rootsi ajalehete kohta on ilmsed nagu on ilmenenud Presstödsnämndi käsitlusest". Ahlmark naelutab ki kinni, et Presstredningi liikmetest paljud on ühtlasi Presstödsnämndi liikmed, mis annab asjale omasuguse tausta.

Presstödsnämndi argumentatsioon läheb sellele välja, ütleb Ahlmark, et ajalehel, mis ilmub teises ja mitte rootsi keeles, ei saa olla teiselise ajalehe konkurentsiolekord. Sellega on kõigimille rootsi keeles ilmuvad ajalehed kohe diskvalifitseeritud.

Vihjates eestlaste hajutusele üle maa, leiab Ahlmark, et ka teised, toetust nautivad ajalehed, on samas olukorras, näit. Dagen ja Ny Dag, kes oma lugejaskonna saavad hajutatud grupist, ühelt poolt usulisest, teiselt poolt poliitilisest. Teiselise situatsiooni ajalehele on oluline kuulutuste-sisestulekute saamine. Et EPL olukord selles osas oleks parem või teistsugune kui rootsikeelsetel ajalehetel sama levikuhajutusega, on ebatüüpiline. Ahlmark küsib kuidas oleks EPL situatsioon siis, kui ta tooks osa või (mõtteeksperimentina) kogu oma sisu rootsi keeles - kas siis tema konkurentsiolekord otsekohe muutuks? Per Ahlmark leiab, et toetusmääruses ei ole midagi, mis takistaks toetamast ajalehti mis ilmuvad muus keeles ja riigipäev on seda mõtet toetanud. Oleks vajalik, et seda riigipäeva seisukohta ka praktikas kohaldatakse, rõhutab esildise tegija, nõudes et riigipäev vastava seisukoha valitsusele teatavaks teeks.

RIKKONDSUS: VABASTAGE LAPSED!

Kurt Söderström (m) ja veel kaiks tema erakonnakaaslast on eistanud riigipäevale esildise, milline käsitleb balllastele, s.o. eestlastele, leedulaste ja lätlastele omistatavat topeltkodakondsust N. Liidu poolt, millega ka nende lapsed automaatselt muutuvad N. Liidu kodanikeks, vaatamata, et nende vanemad on rootsi kodanikud ja nad ise sündinud Rootsis.

Söderström tsiteerib Invandrarverketi kodakondsusebüroo

poolt antele balti rahvustest rootsi kodanikele antava paberis, milles juhitakse tähelepanu, et nad ei ole uue kodakondsusega vabanenud N. Liidu seaduse järele selle maa kodakondsusest. Sinna minnes võidakse seepärast neid lugeda ainult Sovjeti kodakondsust omavahiks.

"See tähendab, et Teie rootsi kodakondsus ei osutu mingiks kaitseks külastustel N. Liitu, kui sealised võimud tahaksid teid mingil põhjusel kinni pida. Rootsi võimudel puudub võimalus vahele astuda sellisel juhul. On meeldav, et taoline olukord võib tekida ka mõnel teisel maal, kui N. Liidu on selle maaga sellised sidemed, et sealised ametivõimud valvavad N. Liidu huvisid juhtudel, kui sinna tuleb N. Liidu kodakondsust omavaid isikuid", ütleb kodakondsusebüroo, soovitudes pöörduda N. Liidu saatkonnaga poole võimaluste selgitamiseks kaudselt vabaneda N. Liidu kodakondsusest.

Söderström rõhutab, et baltlased ei taha kuidagi viisi olla N. Liidu kodanikud, eriti kus N. Liidu võimuharameine nende kodumaa põhjustas põhene-mise kodumaalt. Ta toob ühtlasi näiteid N. Liidu küsimusteforumarist, mille täitmist nõutakse kodakondsusest babastamist taotlejalt, kus peab m.h. üles andma kõik oma sugulased nii N. Liidu piirkonnas kui läänemaailmas, nende varanduslikud seisundid jne. Küsimused, millele on raske vastata mõeldes nendele, kelle kohta informatsiooni tuleb anda.

Tuletades meelde kodakondsuseministri Lidbomi mõidunud aasta riigipäeval antud seletust, et "see küsimus pika-peale kaob iseenesest", leiab Söderström, et see ei ole adekvaatne, kuna on tavaline, et kui näit. kaiks eestlast abielulvud, siis vaatamata et nad mõlemad on rootsi kodanikud, siis nende topeltkodakondsus tähendab seda, et nende laps automaatselt N. Liidu silmis saab ka selle kodakondsuse. Rootsi õigusemõiste järele on see nende diskrimineerimine ja õigustundeale vastukäiv.

kuigi eeldused kahepoolseks kokkuleppeks Rootsi ja N. Liidu vahel on üliväikesed, siiski võiks sobivaks vormis asjale tähelepanu juhtimine välismisteeriumi poolt Nõukogude võimudele kaasa tuua positiivse resultati sellisel, et rootsi kodanike lapsi ei koormataks to/topeltkodakondsusega, vaatamata sellele, kas mõlemal poolt ainult üht vanematest võiks vaadelda N. Liidu kodanikuna, ütleb Söderström, kes nõuan, et riigipäev valitsusest paluks abinõude tarvitusele võtmist, et selliste laste probleem lahendataks.

— — —
Eve (n-na Ives) ja Peep Rebas-soole sündis Princetoni New Jersey osariigi poeg Valev Vootele. Lapse isa, poliitiline geograafia magister, töötab kohalikus politseis.

Valeria Kochli-Rahula, endine arst Tallinnast, töötab nüüd vene kellele õpetajana Newports, Virgini osariigis. Arstina ta praegu ei tegutse.

Küsimusi

Algus lk. 1

Andersonil on kolm last, 17, 13 ja 9 aastat vanad. Intervjueritav on jutustanud eesti lasteala tegevusest (ajalehe fotograaf on teda pildistanudki lastega), kus kõneldakse eesti keelt, samuti kui Andersoni perekonnas kodus. Üldiselt tuntakse end samaaegselt nii eestlastena kui rootslastena, käiakse läbi ka paljude rootslastega samal ajal kui tutvuskonda loomulikult kuulub palju eestlasi, eriti kus pr. Anderson on eesti naiskoori esimeheks. Eestlaste elu Stockholmis on nagu omaette linn linnas - ei tarvitse end kunagi tunda üksik.

— Neist kahest kultuurist, milles ma olen üles kasvanud, olen alateadvuslikult vorminud kolmanda. Selles leiduvad parimad osad eesti ja rootsi kultuurimustrist, - rõhutab Tiitu Anderson.

Tarmo Sepp on intervjuerijale kinnitanud sedasama: ka tema on sünteesi leidnud kahele kultuurile, milles ta on üles kasvanud. Kuigi ta kunagi ei ole Eestis olnud, tunneb ta end olevat eestlase, seda eriti pärast elamist mõnda aega ühes väikeses rootsi linnas ja puhtrootsi keskkonnas, kus tal ei olnud eesti tuttavaid. Ta rõhutab, et talle ei ote vanemad kodus kunagi peale surunud eestlust või et ta seoks end eestlastega:

— Kuid täiskasvanuna olen mõistnud, et nad ettevaatlikult mind lülitasid radadesse, kuhu sattumise eest olen neile ülimalt tänulik.

Tarmo on kihlatud eestlannaga, kellega nad omavahel alati kõnelevad eesti keelt, vältu arvatud kui seltskonnas on rootsi sõpru. Mõlemad leiavad aga, et neile on väljendumine sama loomulik ja takistusita mõlemas, s.o. rootsi ja eesti keeles. Tarmo Sepp usub, et kokkupuude eesti rahvaga mõjaks talle fantastiliselt, midagi taolist tunnet on ta üle elanud eestlaste maailmakohtamisel Torontos.

5-veerune artikkel on peale Tiitu Andersoni pildi lasteala lastega varustatud veel Tarmo Seta pildiga Konstantin Pätsi portreega taustal.

Kolmas intervjuu, näitlejatar Epp Lohk-Sundströmiga, ilmub 21. jaanuaril. Epp Lohk-Sundström on sündinud Eestis. Ema küüditati Siberisse a. 1941, sil õnnestus põgeneda. Sugulane päästis lapsed Soome, kust nad varsti pääsesid Rootsi, kuhu isa oli pääsenud. Kasvuaeg oli isa

juures. 20-aastaslt sai ta kontakti uuesti küüditatud emaga, kes siiski ei olnud hukkunud, nagu perekond oli uskunud, arvestades küüditatud rasked olukordi Siberis. Kui nüüd kontakt oli loodud, saadeti emale pakke. Alles a. 1967 sai ema loa sõita tütar külastama Rootsi. Ta ei läinud enam tagasi.

Epp Lohk on jutustanud, et kodus kõneldi lapsepõlves küll eesti keelt, kuid aegapidi kujunes rootsi keel loomulikuks keeleks ja ta kardab, et ta eesti keel ei olnud kõige korrektsem. Kui ta aga huvitus Stockholmis Eesti Teatrist, siis ilhvis ta oma eesti keele vastavalt vajadusele. Ta on abielus rootslastega ja elas koos mehega aastatel 1964-67 Lääne-Aafrikas, kus oli kaasas toikord pooleitse aastane tütar. Siis tuli kõike öendada inglise keeles.

— Usun, et need aastad andsid mulle uue vaatevinkli, mis andis tulemuseks, et ma nüüd end tunnen rohkem internatsionaalsena kui eestlasena või rootslasena, on ütelnud Epp Lohk, kelle tütar käib vanalinnas rootsi, poeg aga eesti koolis. Perekond on leidnud, et ühel lapsel on vaja õppida ka eesti keelt ja see on sobinud hästi ka posile, kes selle kaudu on leidnud huvi veel teiste keelte vastu. "Peale selle esindab eesti kool teatud etistilli, mida meie hindame: lapsed õpivad ka korda ja distsipliini", ütleb pr. Lohk-Sundström.

Intervjuu on paigutatud 3-veeruse ja illustreeritud pr. Epp Lohk-Sundströmi ja tema kahe lapse pildiga. (EPL/K)

**BESTI MAJA
WALLING. 34-1**

AB Eesti Maja
aktiivse väärtustamine

Stockholmi läänivalitsuse mak-suosand on määras aastal 1972 Stockholmis Eesti Maja aktiivse väärtuseks 160: - krooni tükk. Nagu selgub osakonna 1974 aasta hinnangust, on see summa endiseks jätud. See tähendab, et sisetulekuasta 1974 deklaratsioonil käesoleval veebruaril ning ka 1975 aasta deklaratsioonil tuleval aastal, hleb AB Eesti Maja aktiivse üles anda hinnaga 160: - krooni tükk.

Eesti Maja vajab tungivalt
kõeki abilist

AB Eesti Maja tubli kõõgipersonal on laieneva tegevuse tõttu üle koormatud. Et suuta töötundide arvu normaalselt pinnal hoida, vajab kõõk tungivalt palgalist ning täistööpäevaga abilist. Tööle asumine toimuks võimalikult kohe. Lahemat informatsiooni tingimuste, tööülesannete ja tööaegade kohta perenaiselt, proua Miljande Pärtnaht telefonil 08/21 81 34, või majavanema telefonil 08/11 47 77. Palume kõõlil huvitlasi kindlasti meiega kontakti astuda!

**DUSCHA
i stället
för att bada!**

• Energisparkommittén

MISOMEX AB arendab, toodab ja turustab täisautomaatseid repeterkooperimismasinad graafikale ja elektroonikatööstusele. Enam kui 90 % toodangust eksporditatakse.

Oma arengu- ja konstruktioonisakonda vajame

ELEKTRIINSENERI

kes on võimeline iseseisvaks konstruktioonisööks ja kes omab teadmisi digitaaltehnikas.

Teeinistuskohi eeldab eksamit tehnikagümnaasiumist või ülikoolist ning mõneaegset praktikat.

Täpsemat informatsiooni annab civilingenjör Talts, tel. 08/88 03 50 või palume saata soovivaldused aadressile:

MISOMEX AB
Ellen Keys Gata 2, Box 670
126 06 HÄGERSTEN 6